Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

…С-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

1921 оной 21-нээ гараха | № 138 (13852) | 1972 оной июниин 14, среда | Сэн 2 мүнгэн

БЭЛШЭЭРИИН ХАҺАДА МАЛАА ҺАЙНААР ТАРГАЛУУЛЖА, САГААН ЭДЕЭ ҺАБА ҺУУЛГААР ДЭЛЭЭРҮҮЛЭЕЛ!

Зунай үедэ үнеэн бүриһөө 1100 килограммһаа бага бэшэ һү һааха, үхэр бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхын 1000 граммаар нэмээхын түлөө мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрнэ.

…ГЫН …ШАДАЙ …АГАЙШАЛГА

…элшээриин дүрбэ һа-
…да үнеэн бүриһөө 1100
…hү һааха гэжэ уялга
…һүнэй түлөө республи-
…социалис мүрысөө үүс
…рибайкалиин аймагай
…коммунизму» колхозой
…үүсхэлые Сэлэнгын
…хы колхоз, совхозуудай
…халуунаар дэмжээд, ехэ
…ар ажаллажа байна.
…, Карл Марксын нэ-
…лхозой гүрэндэ тушаа-
…ь үдэрһөө үдэртэ урга-
…. Үдэрэй 42—43 цент-
…ушаажа байһанаа, ха-
… 47—48 центнер һү гү-
…лдана. Һаядаа үдэрэй
…центнер тушаадаг боло-
…лна. Колхоз хахад жэ-
…сэб июниин 20 болотор
…үсэлэнтэй. Һаалиша-
…он шударгы ажал дээ-
…д үзэхэдэ, хахад жэ-
…сэб болзорһоонь урид
… гадна, бүри горитой-
…н дүүргэхэ арга болом-

… һаалишад бага бэшэ
…нхай. Бэрхэ-Дабаанай
…33 гунжад тоологдоно.
… толгойнь түрүүшын-
…лаһан байбашье, һүтэй
…нхой. Ахалагша һаали-
… Цырендоржиева Дулма
…а 1972 оной 5 һарын
… үнеэн бүриһөө 2011 ки-
… һаагаад, жэлэй дүүрэ-
… бүхэнһөө 3.500 кило-
…а гэжэ уялга абанхай.
…амбалова тоо бүридхэ-
…нэ, үнеэдээ искусствен-
… өөрөө үрэжүүлнэ. Мүн
…үбтэхи Ташарай МТФ-
…ша һаалишан М. Очи-
… һарын туршада үнеэн
…300 килограмм һү һаа-
… абаа.

…эн «Эрдэм» колхозой
… МТФ-эйн һаалишад та-
…турша соо үнеэн бүри
… килограмм һү һааха гэ-
…баад, аймагайнгаа бүхы
… ехэ һүнэй түлөө со-
…рысөөндэ уряалһан бай-
…ндэ 32 жэлдэ һаалиша-
…лжэ байһан Цыбендор-
…агта Дугаржаповна зу-
…эриин үедэ үнеэн бүри-
… килограмм һү һааха
… Партиин гэшүүн нүхэр
…жиева абаһан уялгаяа
…хэ байһан тухайгаа мэ-
…ЛКСМ-эй гэшүүн, хүдөө
…ститудай зоотехническэ
…й 2-дохи курсда һура-
… залуухан һаалишан
…мытова үнеэн бүхэнһөө
…ограмм һү һааха уялга
… оролдосотойгоор ажал-
…хай.

…аалишадайнгаа солбон
…ажалай ашаар «Эрдэм»
…рэндэ һү худалдаха ха-
…нгээ түсэб июниин 7-до
…июлиин 1 болотор түсэб-
…эн 600 центнер һү ту-
…араална.

Манай корр.

Халуун дулаан боложо, хээрын бэлшээридэ ногоон хэды элбэгээр ургаашье һаа, манай эндэхи зун богони аад, мэдээгүй байтаршнил тала дайдын ургамал хагдаршанхай байха жэшээтэй ха юм даа.

Тиимэһээ зунай бэлшээриин үедэ үдэр, час бүхэниие гамтайгаар хэрэглэн, адууһа малаа шадаал һаа һайнаар бэлшээжэ, хямда сэнтэй һү, мяха ехээр абахын түлөө тэмсэхэ гээшэ бидэ һаалишад, малшадай гол зорилго болоно.

Прибайкалиин аймагай «Путь к коммунизму» колхозойхид энэ талаар тон һайшаалтай үүсхэл гаргаа гэжэ һананабди. Зунай сагта үхэр малые шадамараар адуулжа, малшадай дунда мүрысөө һайнаар эмхидхээд байгаа һаа, һү ехээр һааха арга боломжо ажахы бүхэндэ бии. Манайшье Хаягагай фермын һаалишад прибайкалиинхидай үүсхэлтэй танилсаад байхадаа, баһал өөһэдынгөө арга шадалые хаража үзөөд, зунай бэлшээриин таба һара соо (майһаа эхилээд октябрь болотор) үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1150 килограммһаа бага бэшэ һү һааха гэжэ шиидээд, энэ уялгаяа һаяхан фермынгээ малшадай суглаан дээрэ хэлсэжэ баталаабди.

Энэ абаһан социалис уялгала амжалтатайгаар дүүргэхэ ямар арга боломжо манда бии гээшэб гээд хаража үзэе.

Үнгэрэгшэ үбэлжэлгын үедэ үбһэ тэжээл тиимэ элбэг байгаагүйшье һаань, бүхы малаа зүбөөр харууһалһанаймнай ашаар үнеэд хүсэ шадалаар яһала һайн ондо ороо, һүншье горитой һаагдаа. Жэлэй нэгэдэхи кварталай түсэб болзор соонь дүүргээ һэмди. Нёдондоной октябрь һараһаа май болотор үбэлжэлгын үе соо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1250 гаран килограмм һүн һаагдаа, тэрэ тоодо байгша оной үнгэрһэн таба һарада үнеэн бүхэнһөө 970 гаран килограмм һүн абтаһан байна.

Тиигээд мүнөө үхэр малаа зунай бэлшээридэ гаргаад бай-

БИДЭШЬЕ ХАБАЯА ТУРШАХАБДИ

хадаа, үбэлжэлгын үедэ эхилһэн социалис мүрысөөгөө үргэлжэлүүлхэ, хүхэ ногооной элбэгтэ баһал ехэ һүнэй түлөө улам эршэтэйгээр мүрысэхэ гэжэ шиидээбди.

Бүри апрель һарада үнеэдээ бэлшээжэ эхилээд, май сооһоо эхилжэ һүниндөө адуулдаг болообди. Хабартаа эндэмнай хура бороо мүртэй ороогүй байжа, бэлшээриин ногооной ургаса бирагүйшэг байгаа. Һаянайл бороо бага зэргэ орожо, дулааншье болоод, ногоон яһала һайн гаража эхилээ. Мүнөө үнеэдээ хээрэнь һаажа, үдэр һүнигүй адуулаад, үдэшэнь тэдэндээ һаагдаһан һүнэйнь литр бүхэндэ 400 грамм талха таряа эһээжэ эдюулнэбди. Үдэрэй гурба дахин һаанабди.

Эдэ бүгэдын ашаар үнеэд яһала һүтэй боложо байнхай. Һүүлэй үдэрнүүдтэ фермын бүхы 92 үнеэдһээ (тэдэнэй арбаниинь тугаллахаар шэргэнхэй) сүүдхын 892—895 килограмм һүн һаагдана гэхэ гү, али үнеэн бүриһөө үдэртөө дунда зэргээр 9,5—10 килограмм һүн абтана гээшэ. Саашадаа һү һаали үшөөшье дээшэлхэ аабза гэжэ һананабди. Тиигэбэл хахад жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ арга боломжо бии.

Мүнөө зарим түрүү һаалишаднай бүришье ехэ һү һаана. Жэшээнь, үнинэй һаалишад Ванчигма Дулмаева, Елизавета Цыдыпова, Цыпилма Шодоева, Вера Цыдыпова гэгшэд үдэртөө үнеэн бүриһөө 11—12 килограмм хүрэтэр һү һаана. Фермэдэ түрүүшынгээ жэлдэ хүдэлжэ байһан залуу һаалишан, комсомол басаган Лидия Тугутова эдэнэрһээ баһал ехэшье гээгдэнэгүй.

Үхэр малаа һайнаар адуулжа, һү һаали дээшэлүүлхын тула адуулагшад Бабасан Цыдыпов, Һама-Цырен Цыдыпова, Юрий Шагжиев гэгшэд ехэ оролдолго гаргана, бэлшээрэе шадамараар хубаарилан хэрэглэнэ.

Зунай үедэ үнеэн бүриһөө 1150 килограмм һү һааха уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэжэ шадаал һаа, байгша ондо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2000 гаран килограмм һү һааха зорилгоёо бэелүүлхэ байнабди. Зарим түрүү һаалишад Ванчигма Дулмаева, Цыпилма Шодоева гэгшэд нёдондо үнеэн бүриһөө 2700 гаран килограмм һү һааһан һаа, мүнөө жэлдэ тэрэнээ гурба мянганда дүтэлүүлхэ аргатай байна. Тэрэшэлэн энэ жэлдэ үнеэн бүриһөө тугал абаха уялгамнайшье дүүрэхэ дүтэлөө.

Урдаа табиһан зорилгоёо нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэжэ, СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойе ажалай бэлэгээр угтахын түлөө тэмсэнэбди.

С. ЛЕНХОЕВ,
Бэшүүрэй аймагай «Дружба» колхозой дүрбэдэхи фермые даагша;
Р. ЖАМБАЛОВА,
фермын тоо бүрндхэгшэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: фермын түрүү һаалишан Ванчигма Дулмаева.

ХОЛЫН БЭЛШЭЭРИ ҺАЙНААР ХЭРЭГЛЭХЭ

Бэлшээриин хаһые зүбөөр хэрэглэжэ шадабал, гүрэндэ үнэгүй, тарган мяхан тушаагдаха гэжэ ажахын мал адуулагшад һайн мэдэдэг гээшэ. Зарим түрүү ажахынуудай үхэршэд хаража байһан үхэр бүхэнэйнгөө шэгнүүрые зунай туршада сүүдхэдээ 1000 граммаар нэмээжэ шадана.

Захааминай аймагай Санагын совхозой мал адуулагшад хадалиг газарай холын бэлшээринүүдые зүбөөр ашаглаһанай ашаар зунай 3—3,5 һарада үхэр малаа горитой бэлшээн таргалуулдаг. Эндэхи малшадай дүй дүршэл һонирхолтой.

Өөрынгөө ажалые һайн мэдэхэ, дүй дүршэлөөр баян малшад энэ ажахыда олон юм. Үнинэй мал адуулагша Жэмбэ Норбоевич Норбоев далаяа шахажа ябабашье, ниитынгээ адууһа мал харууһалһаар. Жэл бүри энэ үхэршэн һарлаг хашарагуудые холын бэлшээридэ туужа гарадаг. Үнгэрэгшэ жэлдэ Жэмбэ Норбоевичой гүүртын мал сооһоо 18 һарлаг хашараг холын Яхад уруу ябуулагдахаар шэлэн абтаһан юм. Үхэршэд Бадма-Ханда Хадаева, Антонида Бандеева гэгшэд хаража байһан бурууннуудаа жэл бүри зунай шэмэтэй ногоондо бэлшээн таргалуулжа, тус бүриинь шэгнүүрые сүүдхэдээ 900—1000 граммаар нэмээжэ абадагаараа нютагтаа мэдээжэ болоһоор үнинэй.

Санагын совхозой эгээл үнинэй малшадай нэгэн Гармажап Сыренович Логинов арба гаран жэлдэ үрэ дүн туйлана. Тэрэ гуша гаран жэлдэ мал ажалда хүдэлһэн намтартай. Гармажап Сыренович 16 жэлэй туршада һүнэй фермые даагшаар ажаллаһанайнгаа удаа Норжид Мункуевна нүхэртэеэ һүбай малда орожо хүдэлһэн юм. Зунай сагта энэ ажалша бэрхэ бүлэ буруу, хашарагуудые холын бэлшээридэ туужа гарана. Үнгэрэгшэ жэлдэ сагай уларилай хэр хүшэр байбашье, Логиновтон харууһалжа байһан хашараг бүхэнэйнгөө шэгнүүрые сүүдхэдэ 960 граммаар нэмээжэ абаһан юм.

— Хадын бэлшээридэ 12 жэлэй туршада бурууннуудые адуулнабди. Гүүртые бүридхэхэдөө, малай наһа, эмэ, эрыень хараада абаха шухала. Иигэжэ гүүртэ эмхидхэбэл, мал таргаласатай байдаг,— гэжэ Гармажап Сыренович залуушуулда заабарилдаг.

Тус ажахы малай бэлшээреэр тиимэ элбэг бэшэ юм. Үхэршэд Саян уулын боори, хүндыгөөр малаа адуулна. Хадын бэлшээридэ адууһа мал харууһалха гээшэ үхэршэдтэ тиимэ бэлэн хэрэг бэшэ. Зунай тэндэ эндэ хюруу унаха, саһаншье орохоёо ядадаггүй. Эдэ бүгэдэ малшадта яһалахан бэрхэшээл ушаруулдаг, һаад тойбо татадаг гээшэ. Тиигэбэшье ажахын мал адуулагшад зундаа буруу, хашарагуудаа булшантай, гадартай болгожо шададаг.

«Харууһалжа байһан малаа һайнаар бэлшээн таргалуулхын тула ажалайнгаа журамые нарииаар сахида хэрэгтэй» гэжэ тэдэнэр һайн мэдэдэг шуу. Зарим мал бэлшэһэнэйнгээ удаа хибэдэһээ хибэжэ хэбтэшэдэг, тэдэниие малшад хаража, саг соонь бодхоожо байдаг.

Бэлшээриеэ зүбөөр хэрэглэхын хажуугаар малаа уһалха хүдэлмэридэ анхаралаа табидаг заншалтай. Малшад бэлшээриеэ бүлэг бүлэг болгон хубаахадаа, уһалууриин газарые хараадаа абадаг. Халуун үдэрнүүдтэ тэдэнэр малаа үдэрэй 4-5 дахин, һэрюундэ 3 дахин уһална.

Малай уһалхада үхэршэд тэдэнээ хёрхоор адаглан харадаг. Хэрбээ малай адаад, шархатаад байбал, тэдэнэр хододоо түрүүшын туһаламжа үзүүлдэг байна. Һүрэгэй шэгнүүрэе нэмээлгэдэ дабһан ехэ удха шанартай. Тиимэһээ холын бэлшээринүүдтэ дабһан бүри үбэл байхада элбэгээр абаашагдадаг юм.

Намар ногооной хагдарха үедэ шахамалнууд сабшалангай хэнзэ ногоон дээрэ адуулагдана. Энэнэй удаа бэлшээриһээ бууһан үхэр мал шэгнэгдэжэ, дүн гаргагдана.

Малшадта түлэгдэхэ салин хүлһэн эндэ гуримшуулагданхай. Зунай туршада ажаллаһан үхэршэдтэ һарадаа дунда зэргээр 160—180 түхэриг түлэгдэнэ.

Түсэбтэ табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ Санагын үхэршэд хаража байһан малаа зунай шэмэтэй ногоондо бүри һайнаар бэлшээн таргалуулхые оролдожо байнхай.

П. АМАГАЕВ.
Захааминай аймаг.

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДТЭ

Архидалга ба алкоголизмтай тэмсэлые шангадхаха хэмжээнүүд тухай

Энэ асуудалаар баталан абаһан тогтоол соогоо КПСС-эй ЦК хадаа архидалга ба алкоголизмда эсэргүүгээр эрид шанга, оролдосотой тэмсэл хэхыень, коллективүүдтэ, хүн зоной байдаг газарнуудта ниитэ-политическэ ба культурно-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулхыень, алкоголизмда эсэргүүгээр хэтдэдэг тайлбаринуудые шангадхахыень архяар хэтэрмэ ехээр дашуурдаг хүнүүдтэ олониитын ба захиргаанай талаар бүри ехээр нүлөөлдэг болохо тодорхой хэмжээнүүдые хараалхыень союзна республикануудай компартинуудай ЦК-нуудые, партиин крайкомууд, обкомууд, горкомууд болон райкомуудые, партийна эхин организацинуудые уялгалаа.

Алкогольдо эсэргүү пропаганда шангадхаха, хүнэй бэеын элүүртэ, үхибүүд ба багашуулые хүмүүжүүлгэдэ, бүхы совет обществодо архидалгын угаа ехэ хоротой байһыень тайлбарилха зорилгоор хэблэл, радио ба телевидени, кино харуулалгын хэмжээ ябуулга, лекционно пропаганда болон физкультура ба спортые бүри эдэбхитэйгээр хэрэглэхэ гэжэ СССР-эй Элүүрые хамгаалгын министерствэдэ, Хэблэлэй талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи комитедтэ; Телевидениин ба радио-дамжуулгын талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй гүрэнэй комитедтэ, Кинематографиин талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи комитедтэ, СССР-эй Культурын министерствэдэ, Физкультура ба спортын талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи комитедтэ, «Знание» гэжэ бүхэсоюзна бүлгэмдэ, центральна ба нютагай газетэ, журналнуудай редакцинуудта дурадхагдаа.

Алкогольдо эсэргүү пропаганда хэхэ, һурагшадые болон хүдэлжэ байдаг залуушуулые хүмүүжүүлхэ талаар ВЦСПС-тэй ба ВЛКСМ-эй ЦК-тай хамта дурадхалнуудые хараалха, тэдэниие бэелүүлгые хангаха гэжэ СССР-эй Элүүрые хамгаалгын министерствэдэ, СССР-эй Гэгээрэлэй министерствэдэ, СССР-эй педагогическа эрдэмүүдэй академидэ, Профессионально-техническэ һуралсалай талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй гүрэнэй комитедтэ даалгагдаа.

Амаралтын ба һайндэрнүүдтэ ажалшадай сүлөөтэй сагаа болбосоноор үнгэргэлгыень һайнаар эмхидхэхэ хэмжээнүүдые профсоюзна, комсомолой, физкультура ба бусад ниитын организацинуудтай хамта абахыень ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй гүйсэдкомуудые, предприятинууд болон эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдые КПСС-эй ЦК уялгалаа.

Эдэ зорилгонуудаар город шадархи ажалшадай амарха баазануудые үргэдхэхэ хэмжээнүүдые хараалжа бэелүүлхэ, тиихэдээ тусхайлбал, үхибүүдые хангалгаһаа сүлөөтэй үедэнь пионернүүдэй лагерьнуудай байрануудые хэрэглэхэ; город шадархи амаралтын газарнуудта санын баазануудые, катогуудые, кинофильмнүүдые харуулха павильонууд болон талмайнуудые, уншалгын газарнуудые, онгосонуудаар тамарха станцинуудые, хэрэгтэй юумээр саг зуура хангадаг пунктнуудые, спортивна, культурно-ажаһуудалай хэрэгсэлнүүдые, туристнуудта хэрэгтэй болодог юумэнүүдые нэмэжэ олон болгохо; колхоз, совхозуудта, городууд болон тосхонуудай байрын кварталнуудта спортивна талмайнуудай, теннисэ кортнуудай, катогууд болон бусадай тоо олон болгохо хэмжээнүүдые абаха. Архидалгын ба алкоголизмын хоротой байһые элирхэйлэн харуулһан научно-дэлгэрэнгы ба үнэн ушар харуулһан кинофильмнүүдые кинотеатрнуудта, дээдэ ба тусхай дунда һургуулинуудта, санаторинуудта, амаралтын байшангуудта, пансионадуудта, паркнуудта, нээмэл талмайнууд дээрэ түлөөһэгүйгөөр харуулга эмхидхэхэ гэжэ СССР-эй Культурын министерствэдэ, Кинематографиин талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи комитедтэ дурадхагдаа.

КПСС-эй ДЕЛЕГАЦИ БОЛГАРИДА

Болгариин Коммунис партиин ЦК-гай уряалаар КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Б. Н. Пономарев түрүүтэй КПСС-эй делегаци июниин 12-то Болгари ерэбэ. «Георгий Димитров ба эб найрамдалай, демократиин, социализмын түлөө демократическа хүсэнүүдые нэгэдүүлгэ» гэһэн уласхоорондын конференциин хүдэлмэридэ тус делегаци хабаадалсаха.

(ТАСС).

СОФИДА БОЛОҺОН УУЛЗАЛГА

СОФИ. (ТАСС). БКП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь, НРБ-гэй гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Тодор Живков Георгий Димитровой түрэһөөр 90 жэлэй ойдо зорюулагдаһан уласхоорондын конференцидэ хабаадалсахаяа ерэһэн КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Б. Н. Пономарев түрүүтэй КПСС-эй делегацитай июниин 12-то уулзаба.

Совет делегациин гэшүүдтэй Тодор Живковэй хэһэн хөөрэлдөөн хани халуун, үнэн зүрхэнэй оршон байдалда үнгэрөө.

ХАРИЛСАА ХОЛБООН АМЖАЛТАТАЙГААР ХҮГЖЭНЭ

БУДАПЕШТ. (ТАСС). «Интеркосмос» программын ёһоор замбуулинай дайдые амгалан зорилгоор шэнжэлхэ ба хэрэглэхэ талаар социалис оронуудай хүдэлмэрэе тааралдуулха национальна органуудай хүтэлбэрилэгшэдэй зүблөөн эндэ июниин 12-то болоо. Тэрэнэй хүдэлмэридэ Болгариин, Венгриин, ГДР-эй, Кубын, Монголой, Польшын, Румыниин, Советскэ Союзай, Чехословакиин түлөөлэгшэд хабаадаа.

Зүблөөндэ хабаадагшад «Интеркосмос» программын ёһоор хэгдэжэ байһан хүдэлмэриин үрэ дүнгүүдые зүбшэн хэлсээ, замбуулинай, физикын, замбуулин соо хэлхеэ холбоо байгуулгын, замбуулинай метерологиин, замбуулинай биологиин ба медицинын талаар хамтаараа хэхэ хүдэлмэриин саашанхи хараа замуудые тодорхойлоо.

Замбуулинай дайдые амгалан зорилгоор хэрэглэхэ талаар хэгдэһэн шэнжэлэлгын ба туршалгын-конструкторска хүдэлмэриин үрэ дүнгүүд научна ба арадай ажахын шухала удха шанартай гэжэ хүдэлмэрэе тааруулдаг национальна органуудай хүтэлбэрилэгшэд зүблөөнэй үедэ тэмдэглэһэн байна.

«Интерспутник» гэжэ замбуулинай уласхоорондын хэлхеэ холбооной түхеэрэлгэнүүд болон организацинуудые байгуулга ехэ удха шанартай гэжэ зүблөөндэ хабаадагшад тэмдэглээ. Тэрэнэй хүдэлмэриһөө горитойхон бодото үрэ дүнгүүд хүлеэгдэнэ.

БУРЯАДАЙ АССР-эй НАЙМАДАХИ ЗАРЛАЛАЙ ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ГУРБАДАХИ СЕССИИН НЭЭГДЭХЭ ТУХАЙ

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй гурбадахи сесси 1972 оной июниин 15-най үглөөнэй 10 часта Соведүүдэй байшангай конференц-зал соо нээгдэхэ.

Верховно Соведэй депутадуудые, сессидэ уригдагшадые бүридхэлдэ абалга Соведүүдэй байшангай 410-дахи таһаг соо үглөөнэй 8 час 30 минутаһаа эхилхэ, телефонууд: 37—49, 31—91.

Старейшинэнүүдэй совет июниин 15-най 9 час 30 минутада Соведүүдэй байшангай конференц-зал соо болохо байна.

ТАНИИЕ ЯМАРААР ХАНГАНАБ?

ТАНИИЕ ЯМАРААР ХАНГАНАБ?

…ШАДТА
…АРАЛ
…ЭГ ГЭЙ

Май һарада республикын колхоз, совхозуудай малшад зуһаландаа зөөжэ, тэдэнэрэй ажалай халуун хаһа түлэг дундаа ерэнхэй. Зунай үедэ малшад даалгагдаһан һүрэг малаа эрхим һайнаар харууһалжа таргалуулаад, һү, мяха, ноохо ехээр абахын түлөө бүри эршэтэйгээр оролдоно. Мяха, һү ехээр абаха хэрэг тиимэ бэлэхэнээр туйлагдахагүй гэжэ малшад, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд ойлгоно. Амжалта туйлахын түлөө нэн түрүүн ажалдаа харюусалгатайгаар хандажа хүдэлхэ шухала. Хоёрдохёор, малшадые һуудал байдалай, соёлой, худалдаа наймаанай талаар хангалгаһаа дулдыдаха зэргэтэй.

Гэбэшье зарим ажахынуудта малшадые һуудал байдалай, соёлой талаар хангаха хэрэг һайн гэжэ хэлэхын аргагүй байһаар. Энэ юугээр элирхэйлэгдэнэб гэбэл, һаяхан манай шалгалтын бригада Хурамхаанай совхозой зуһалангуудаар ябажа, малшадай байра байдалыень, соёлой талаар хангалгые шалгажа, энэ хэрэг ахир муу гэжэ тэмдэглэбэ.

Тус ажахын бүхы мал Баргажан голойнгоо урда бэедэ зуһадаг юм. Түрүүшээр Гамбуул-Нуга гэжэ газарай һаалиин фермэдэ ерэхэдэмнай, газаагуурнь нэгэ малшанай гэрэйнь хэрэгсэл, унтари обоолоотой байба. Хөөрэлдэһөөр байтарнай, 6 хоногой туршада энэ һаалишан гэртээ ороогүй гэжэ элирээ. Ушарынь юуб гэбэл, зуһалангаа зөөжэ ерэхэдэнь, гэрынь заһабарилагдаагүй байшоо. Тиимэһээ сүлөөтэй сагтаа гэр байраяа заһабарилха, сагаадаха баатай боложо, һая болотор гэртээ орожо шадаагүй байгаа бшуу. Тус фермын бригадир Табито Аюшеевич Бубсевтэй һаалишадай һуудал байдал тухай тобшохоноор хөөрэлдэхэдэмнай, тэрэ иигэжэ хэлэбэ:

— Манай фермэдэ бүхыдөө табан һаалишад хүдэлдэг юм. Майн 29-дэ зуһаландаа зөөжэ ерээ һэмди. Байра байдалаа тиимэ һайн гэжэ хэлэжэ шадахагүй байнаб.

Малшадай байрын, малай хото хорёогой саг болзортоо заһабарилагдаагүй байһан дээрэһээ ажалынь унжагайрна. Мүн тиихэдэ тус фермэдэ электрын гэрэл оруулагдаагүй байха юм. Тиимэһээ һаалишад үдэшэндөө керосинтай лаампа хэрэглэхэ баатай болоно.

Энэ совхозой «Топико» гэжэ газартахи үүлтэртэ малай фермын һаалишадай, Бооржин эрмэгэй ба Дубуунай отарануудай хонишодой, Тутанханай ба Дэлэг гэжэ газартахи тугалшадай һуудал байдал баһал иимэрхүү байба. Эдэ нютагуудай малшадые ажаһуудалай талаар хангаха хэрэг муугаар табигданхай гэжэ тэмдэглэмээр.

Соёлой талаар хангалгые абажа хараха болоо һаа, биратай ажал ябуулагданагүй. Үбэлэй сагта кино, концерт харуулагдадаг, нүүдэл библиотекэ ерэдэг байбал, мүнөө тиимэ юумэн байхагүй. Зуһалангаа зөөжэ ерэһэнһээнь хойшо совхозой малшадта нэгэшье кино, концерт харуулагдаагүй, нүүдэл библиотекэ асарагдаагүй, лекци болон хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэнэгүй. Мүн тиихэдэ газетэ, журналнууд 3—4 хоножо асарагдана.

Совхозой олохон малшад радио шагнажа, сүлөөтэй сагаа һайнаар үнгэргэхэ арга боломжогүй байна. Гадна совхозрабкоопой автолавка отара, фермэнүүд дээгүүр ябажа, малшадай дунда наймаа һайнаар эмхидхэнэгүй.

— Бидэнэр худалдаа наймаанай талаар ехэ тулюур байдалтайбди. Юундэб гэхэдэ, совхозрабкоопой автолавка тон үсөөн ябана. Тиимэһээ гансата хилээмэ ехээр абахада, зунай сагта хатажа, эдихын аргагүй болошоно. Заримдаа эмээл морёор дүтын тосхондо ошожо, хэрэгтэй эдеэ хоолой зүйл абаха баатай бологдоно,— гэжэ Бооржин эрмэгэй отарын ахалагша хонишон Г. М. Долонов хөөрэнэ.

Тус совхозой малай зунай байранууд булта шахуу хоорондоо холо бэшэ түбхинэнхэй. Тиимэһээ эндэ тусхай магазин нээхэдэ болохо байгаа. Мүн тиихэдэ малай байрануудай нэгэндэ бани барижархёо һаань, дүтын малшад бэеэ угаажа, ямар һайнаар амарха байгаа гээшэб?

В. ОЧИРОВ,
совхозой главна ветеринарна врач.
В. БАИНОВ,
манай корр.
Хурамхаанай аймаг.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ШИИДХЭБЭРИИН ДҮҮРГЭЛТЭ ШАЛГАГДАНА

КПСС-эй Советскэ райком абаһан шиидхэбэринүүдэйнгээ дүүргэлтые шалгаха хэрэгтэ һүүлэй үедэ ехэхэн анхаралаа хандуулна. Энэ асуудал, жэшээлхэдэ, байгша оной февраль һарада үнгэргэгдэһэн партиин райкомой зургаадахи пленум дээрэ зүбшэн хэлсэгдэһэн байгаа.

Бүри һаяхан КПСС-эй райкомой бюро боложо, «Министерство, управленинүүдэй аппарадай хүдэлмэри нарижуулан һайжаруулха талаар партийна организацинуудай үүргые дээшэлүүлхэ тухай» КПСС-эй Советскэ райкомой 1969 оной декабриин 25-да болоһон пленумэй тогтоолые бэелүүлхэ талаар Буряадай АССР-эй гэгээрэлэй министерствын партийна организациин хүдэлмэри тухай» асуудал зүбшэн хэлсэбэ.

Партиин райкомой тус пленумэй, мүн КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, гэгээрэлэй министерствын партийна организаци аппарадайнгаа хүдэлмэри нарижуулан һайжаруулха талаар нилээд оролдоо, даалгагдаһан ажалайнь түлөө хүдэлмэрилэгшэдэй харюусалга дээшэлүүлхын, гүрэнэй болон ажалай журам бэхижүүлхын тулада шухала хэмжээнүүдые абаһан байна. Тиигэжэ министерствын аппарадай хүдэлмэриин онол арга багазэргэ һайжараа, энээндэ партийна организациин нүлөөнь дээшэлнэ. Һара бүридэ хараалагдаһан хүдэлмэриин түсэбэй дүүргэлтэ сохсологдожо, министрэй зарладаг суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдэдэг болоо.

Мүн министерствын коллегиин, тэрэшэлэн дээдын зургаануудай шиидхэбэриин ямараар дүүргэгдэдэг тухай асуудал профсоюзай суглаан дээрэ табигдаһан байгаа. Министерствын аппарадай ажалда НОТ яажа нэбтэрүүлхэб гэһэн асуудалаар үйлэдбэриин зүблөөн болоһон байна.

Аппарадай хүдэлмэрилэгшэдэй дунда багшын ажалай дүй дүршэлөөр баян хүнүүд олон юм. Жэшээлхэдэ, эндэ РСФСР-эй, Буряадай АССР-эй һургуулинуудай габьяата багша гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэтэй 7 хүн, арадай гэгээрэлэй 11 отличник ажаллана. Тэдэнэй баян дүй дүршэл зүбөөр хэрэглэхэ, кадрнуудые хүмүүжүүлхэ асуудалнууд партийна организациин анхаралда байһаар. «Кадрнуудай дунда ябуулагдадаг хүдэлмэри ленинскэ гуримаар хүтэлбэрилхэ» гэһэн асуудал профсоюзай суглаан дээрэ хэлсэгдээ һэн. Профсоюзай месткомой түрүүлэгшэ нүхэр Снеткова элидхэһэн юм.

Министерствын хүдэлмэриин шухала участогуудта — гол таһагуудта 19 коммунист хүдэлдэг, бултадаа тооной түрүү үүргэеэ харуулна. Аппарадай хүдэлмэрилэгшэд бултадаа тусхай түсэбөөр һурана. Мүн эндэ «Коммунис хүмүүжүүлгэ тухай марксистсколенинскэ һургаал» шудалха теоретическэ семинар хүдэлнэ.

Партийна бюрогой үүсхэлээр нэмэл партийна суглаанууд дээрэ министерствын инспекторнүүдэй тоосоон шагнагдадаг болоо. Һүүлэй үедэ инспекторнүүд — коммунистнууд И. Н. Петухов, Л. Н. Крутовская, И. Д. Ангархаева гэгшэд тоосоһон байна. «Һуралсалай шэнэ жэлдэ һургуулинууд болон үхибүүдэй эмхи зургаануудые бэлдэхэ талаар социалис мүрысөө эмхидхэлгэдэ гэгээрэлэй министерствын партийна организациин коммунистнуудай үүргэ тухай» гэһэн шухала асуудал бүри һаяхан зүбшэн хэлсэгдэһэн байна.

Эдэ партийна суглаанууд эдэбхитэйгээр, хурса шүүмжэлэлэй оршон байдалда үнгэрнэ, өөһэдынгөө, министерствынгээ ажалда коммунистнууд зүб сэгнэлтэ үгэнэ.

Зүгөөр республикын гэгээрэлэй министерствын партийна эхин организациин, тэрэнэй бюрогой хүдэлмэридэ хамаг юумэн һайн гэхын аргагүй, зарим дутагдалнууд үшөө үзэгдэһөөр.

КПСС-эй райкомой пленумэй дээрэ дурсагдаһан тогтоол, ямаршьеб шалтагаанаар, партийна суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдэнгүй үлэшэһэн байба. Энээн дээрэһээ боложо, министерствын аппарадай хүдэлмэри нарижуулан һайжаруулха хэмжээ ябуулганууд хараалагдаагүй, суглаан дээрэ баталагдаагүй бшуу. Энэ шалтагаанһаа үламжалан, министерствын хүдэлмэридэ дайралдаһан дутуу дунда зүйлнүүд дары усадхагданагүй.

Партийна суглаан үсөөн болоно гэхын аргагүй. Теэд эдэ суглаанууд дээрэ КПСС-эй Уставай эрилтые коммунистнууд ямараар дүүргэнэб, партийна даабарида ямараар ханданаб, коммунистын түрүү үүргэ тухай гэхэ мэтэ партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэриин шухала асуудалнууд гол һуурияа үшөө олоогүй.

Партийна бюрогой зүгһөө коммунистнуудай суглаан дээрэ абтаһан шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтын хойноһоо хиналта һулаар табигданхай, энэ асуудал партбюрогой заседани, партийна суглаан дээрэ үнинэй хэлсэгдээгүй. Гадна урдахи суглаанай шиидхэбэриин ямараар дүүргэгдэжэ байһан тухай удаадахи суглаанай болоходо коммунистнуудта дуулгагдана, мэдээсэгдэнэгүй.

Республика дотор хэдэн олон хэмжээнүүдэй абтабашье, һургуулиин интернадууд дуталдаһаар. Интернадта байха зэргэтэй үхибүүдэй хахадынь лэ иимэ байраар хангагдана. Тиигэжэ үхибүүдэй бүгэдэ ниитын найман жэлэй һуралсал тухай хуули республика доторнай хүсэд бэелүүлэгдэнэгүй. Энэ шухала асуудалда министерствын партийна организаци хам оролсоногүй.

Тэрэшэлэн залуу натуралистнуудай, залуу технигүүдэй республиканска станцинууд һулаар ажаллана. Теэд эдэ эмхинүүдэй хүдэлмэриин түлөө харюусалгатай хүдэлмэрилэгшэд министерствэдэ ажаллана ха юм, тэдээндэ юундэ шанга эрилтэ партийна организациин зүгһөө табигданагүйб гэһэн асуудал КПСС-эй райкомой бюро дээрэ гараба.

Даалгагдаһан хэрэгэйнь түлөө коммунист бүхэнэй, министерствын аппарадай хүдэлмэришэн бүхэнэй харюусалгые дээшэлүүлхэ, министерствын хүдэлмэри һайжаруулха эрилтэ партиин райкомой бюро дээрэ партбюрогой үмэнэ табигданхай.

Мүнөө тэрэ бюрогой тогтоол бэелүүлхэ талаар зохихо хэмжээнүүдые гэгээрэлэй министерствын партийна организаци хараалаад бэелүүлжэ эхилбэ. Тиихэдээ эдэ хэмжээнүүдые бодото дээрэнь дүүргэхын тулада гансахан партийна бюро бэшэ, харин министерствын бүхы коммунистнууд, аппарадай бүхы хүдэлмэрилэгшэд оролдохо зэргэтэй гэжэ һанагдана.

Т. ШАНГАЕВ,
КПСС-эй Советскэ райкомой инструктор.

КПСС-эй РАЙКОМУУДҺАА МЭДЭЭСЭНЭ

ПРОФСОЮЗАЙ ХҮДЭЛМЭРИ ЗҮБШЭГДЭБЭ

Хүдөө ажахын, бэлэдхэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай аймагай комитет эхин эмхинүүдэйнгээ хүдэлмэриие ямараар хүтэлбэрилнэб гэһэн асуудал КПСС-эй Хяагтын райкомой бюро дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ. Дурсагдаһан асуудалаар хүдөө ажахын, бэлэдхэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай райкомой түрүүлэгшэ А. М. Соболева тоосоһон байна.

Партиин райкомой бюро дээрэ энэ асуудалай харагдахын урда колхоз, совхозуудтахи профорганизацинуудай хүдэлмэри шалгагдаһан байха юм.

Аймагай колхоз болон совхозуудай профсоюзай зарим эмхинүүдэй хүдэлмэридэ дутуу дунданууд олон бии байһаар, тэдэнэр КПСС-эй XXIV съездын, СССР-эй профсоюзай XV съездын шиидхэбэринүүдые амжалтатайгаар бэелүүлхэ ехэ хэрэгтэ үшөөл һулаар хабаадалсана, хүдэлмэреэ эрид һайжаруулха гэжэ ёһотоор оролдоногүй гэжэ партиин райкомой бюро дээрэ тэмдэглэгдээ. Тиихэ зуураа хүдөө ажахын, бэлэдхэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай райкомой һула хүтэлбэриие онсо шүүмжэлээ.

Г. ЦЫБИКОВ,
КПСС-эй райкомой таһагые даагша.

АЖАЛАЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ ПАРТИДА ОРОНО

КПСС-эй Яруунын райкомой бюро дээрэ залуу хүбүүд, басагад — үйлэдбэриин түрүүшүүл партида кандидадуудаар ба гэшүүдээр абтаба.

«Комсомольский» совхозой эрхим механизаторнууд, ахир хүбүүд Валерий, Владимир Итюевтэн партиин гэшүүд болобо. Валера Володя хоёр ажалдаа оролдосотойгоор хандадаг, үйлэдбэриин түсэб хододоо дүүргэдэг, журамтай хүбүүд юм. Байгша оной хабарай тарилгын үедэ үдэрэйнгөө нормо тэдэнэр 180 процент дүүргэжэ ябаа.

КПСС-эй гэшүүд болоһон эдэ хүбүүдые «Комсомольский» совхозой парткомой секретарь М. Т. Лазарев халуунаар амаршалаа.

Тиихэдэ Яруунын совхозой хүдэлмэрилэгшэ Эрдэни Баторов, һаалишан Зоя Кусаинова, «Победа» колхозой МТФ-е даагша Анна Доржиева гэгшэд партиин гэшүүндэ кандидадууд болоо.

Партиин гэшүүндэ кандидадта абтаһан Зоя Кусаинова шэнэ уялга абаһанаа бюро дээрэ мэдүүлээ. Зунай дүрбэ һарын турша соо үнеэн бүриһөө 1000 литр һү һааха, совхозой түрүү һаалишан Евдокия Чимитоватай мүрысэхэ гэһэн зорилго Зоя урдаа табинхай.

Ж. БАТОМУНКУЕВ.

ҮГЭДӨӨ ХҮРЭДЭГ ХҮНҮҮД

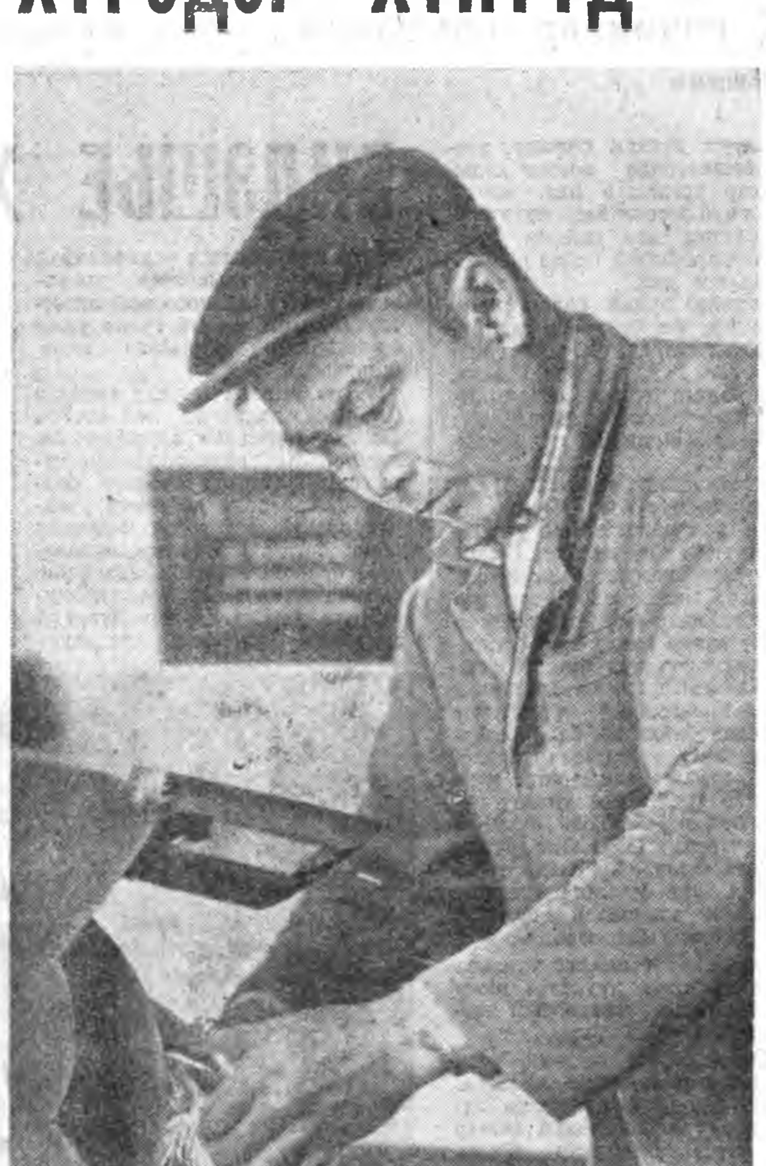

Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай коллектив руда шанаржуулха даабаряа һара, квартал бүри үлүүлэн дүүргэнэ. Баян дүршэлтэй, үндэр мэргэжэлтэй хүдэлмэришэд энэ комбинадта олон ааб даа. Эдэнэр ажалаа зүбөөр эмхидхэнэ. Шэнэ онол арга хэрэглэн, эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлжэ, бэшэндээ түрүү ажалай үльгэр дэшээ харуулһан лэ байдаг.

Слесарь Даша-Нима Гомбоевич Менжуровые абаад үзэе. Шанаржуулгын комбинадта хоридохи жэлээ хүдэлжэ байна. Слесариин 6-хи разрядтай болоһон. Ямаршье ажал даажа абахадаа, тэрэнээ болзор соонь, эрхим шанартайгаар бүтээһэн лэ байдаг.

Коммунист Александр Михайлович Колодиной даадаг бригадын проходчигууд эрхим ажалаараа Холтосоной уурхай соо мэдээжэ болоһон. Ажалай түрүүшүүл халаан бүриингөө даабари 25—30 процентээр үлүүлэн дүүргэжэ шадана. Ажалдаа үндэр бүтээсэ туйлажа байһанайнгаа түлөө Александр Михайлович Колодин Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагдаһан байна.

— Юһэдэхи табан жэлэйнгээ даабари болзорһоонь урид дүүргэхээр социалис уялга абаһан зомди. Энэ зорилгоёо бодото дээрэнь бэелүүлхын тула халаан бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэжэ байха ёһотойбди, — гэжэ Александр Михайлович Колодин хэлэжэ байгаа һэн. Эдэнэр молибденэй руда ехээр малтаха гэһэн шухалын шухала зорилго урдаа табяад, эршэтэй шангаар хүдэлжэ байһаар. Эрхим проходчигууд Б. Самбуев, М. Колмогоров гэгшэд халаан бүриингөө дабари ходо үлүүлжэ байдаг. Энэ түрүү бригадын коллектив байгша оной онгөө даабари болзорһоонь урид дүүргэжэ, СССР-эй 50 жэлэй ойе нэрэтэй солотойгоор угтахаар зоригжонхой.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: слесарь Д-Н. Менжуров; проходчигуудай бригадир А. М. Колодин, (зүүн гарһаа) проходчик М. Колмогоров гэгшэд.

С. БАЛДУЕВАЙ фототекст.

МАНАЙ ДЕПУТАТ

Цыренжид Чойропова хори гаран жэлэй туршада түрэл колхоздоо малшанаар хүдэлнэ. Ажалһаа тунхаридаггүй малшан энэ хугасаа соо 30 мянга гаран хурьгадые абажа түлжүүлээ.

Цыренжид Самбирановна энэшье жэлдэ 100 эхэ хониин бүриһөө 100 хурьга абажа, гарза гайда оруулангүй түлжүүлжэ байнхай. Дүй дүршэлтэй хонишон 18—20 килограмм шэгнүүртэйгээр хурьгадаа эхэһээнь һалгаажа тушааха зорилготой.

Ингэжэ Баргажанай аймагай Уланай колхозой түрүү хонишон ажалдаа шэнэ амжалта туйлахын түлөө эршэ шангатайгаар тэмсэнэ.

Эрхим ажалайнгаа түлөө Ц. Самбирановна КПСС-эй райкомой, аймагай Соведэй гүйсэдкомой Хүндэлэлэй грамотануудта нэгэнтэ бэшэ хүртэһэн, ВДНХ ошохо путевкоор, үнэтэ бэлэгүүдээр шагнагдаһан байха юм. 1970 ондо В. И. Ленинэй ойн баярай медаль колхозой түрүү хонишондо барюулагдаа бэлэй. Уланай сельскэ Соведэй депутат Ц. С. Чойропова түрэл колхозоо хүгжөөхэ, хамтын зөөри арьбадхаха хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Г. БАДМАЕВ.

ҺААЛИШАДАЙ МҮРЫСӨӨН

РЕПОРТАЖ

Хуушан Заганай һү һаа... фермэ. Эндэ аймагай колхо... хозуудһаа машинаар үнеэ ... даа бэрхэ гэжэ шалгарһан ... лишад сутларба. Иимэ мэ... тэдэй мүрысөөн аймаг дот... рүүшынхеэ эмхидхэгдээ. Ти... энэ мүрысөө эмхидхэгшэд... рээндэ хабаадагшадшье нар... наар бэлдэһэн хэбэртэй.

Мүрысөө үнгэргэхэ ферм... зүбөөр шэлэгдээ гэжэ һана... Юуб гэхэдэ. «Заганский» ... зой энэ фермын ажал үргэ... оньһожоруулагдажа ... Илангаяа үнеэдые оньһо... һааха хэрэг эндэ зохидоо... хэгдэнхэй, фермын бүхы ... шад энэ мэргэжэлые шуда... хы үнеэдээ машинаар һаа... лоо.

Уданшьегүй мүрысөөн за... Аймгүйсэдкомой хүдөө ажах... равлениин главна зоотехни... Торгашин судьянуудай ... хүтэлбэрилхэ зуураа, прод... шанар шалгаха, оньһожо... нуудаа хэр зэргэ мэдэхэ ... ниинь элирүүлхэ уялтатай.

Жээрэб татажа дүүрэһэн... лээр мүрысөөнэй түрүүш... та — үнеэ һаадаг машин... ха, сутлуулха, зоотехни... мэдэсээ харуулха саг ерэб... һаалишад хойно хойноһоо ... мэргэжэл шадабаряа хар... Судьянар часыгаа хара... секунда, минута соо һаа... даабаряа дүүргэһыень эл... Түрүүлжэ шалгалта бари... ганский» колхозой һаалиш... Фетисова үнеэ һааха «Вол... шиные 7 минута 57 секун... задалжа, суглуулжа үрдэ... зоотехническэ мэдэсэрэ... байһандань судьянар тэрэ... балл табяа. Иигэжэ мүр... хабаадаһан һаалишан бүх... галта гараа.

Энээнтэй нэгэн доро ма... ра соо машинаар үнеэ һа... рысөөн үнгэрбэ. Эндэшье ... секунда бүхэн тоологдо... шанай ариг сэбэрые сах... тэрэ хүдэлмэридэ хэды ... һамаарһаниинь элишэлэгд... холын һаалишан М. Тр... нёдондо Кабанскда болоһ... мүрысөөндэ хабаадаһан ха... рим тэды дүршэлтэй байжа... шын шатада 15 балл абаа... наар үнеэ һаахадаа тэрэ ... хүхэ, дэлэн угаажа, хуура... аршаад, түрүүшын дуһал ... торжо үзөөд, хүхүүрнүүд... ба. Түрүүшын үнеэндэ 4 ... 25 секунда ошоо. Түрүү... үнеэ һаажа байха зуураа ... үнеэгээ бэлдэнэ. Судьянар ... хэр һайнаар һаагдааб гэжэ ... на. Һаалишан һааһан һүеэ ... ба. Эндэ һүнэй шанар шал... Бүхыдөө 6 литр һүн эр... нартайгаар һаагдаһан бай...

Иимэ хоёр шатын мүры... дүүрэхэлээр түрүүшүүл то... логдобо. 1-дэхи һууриие ... ский» колхозой 17 наһатай ... шан Вера Иванова эзэлжэ... наар үнеэ һааха талаар ... чемпионой лентэ зүүбэ. ... Мухар-Шэбэрэй райкомо... гүйсэдкомой, ВЛКСМ-эй ... Хүндэлэлэй грамота, үнэ... тэрээндэ барюулагдаа. Мү... нэрэ солодо, шагнал бэл... шан Заганай фермын ... Н. И. Фетисова хүртэбэ.

Хоёрдохи һуурида «Искр... хозой һаалишан Н. Д. В... меева, «Заганский» колхоз... лишан Е. И. Калашнико... бадахи һуурие «За... колхозой һаалишан В. П... годьева, «Искра» колхозо... һаалишан М. А. Трофим... шэд эзэлээ.

Энэ мүрысөөн юу харуу... хэдэ, аймагай ажахынуудта... наар үнеэ һааха мэргэжэл... са шудалһан һаалишадай ... жо байһые гэршэлбэ. Хоё... аймаг дотороо машина... һаалгые улам үргэнөөр ... шухала гэжэ мүрысөөндэ х... шад нэгэн дуугаар ... Иимэ мэргэжэлдэ хүнүүд... гаха талаар энэ үдэрэй мүр... хабаадаһан һаалишад, ... ринарна мэргэжэлтэд. а... дай хүтэлбэрилэгшэд ... гэжэ хэлсээ.

В. ШИРДАРМ...

МҮНӨӨ ҮЕ САГАЙ РЕВОЛЮЦИОНН...

Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай уласхоорондын зүблөөнэй (1969 он) хүдэлмэриин дүүрэһэн сагһаа хойшо гурбан жэл дүүрэхэнь. Мүнөө үе сагай шухалын шухала асуудалнуудые теоретическэ талаарнь хараалан тодорхойлолгодо, марксизм-ленинизмдэ, пролетарскэ интернационализмда үндэһэлэн дэлхэйн коммунис хүдэлөөе саашаданнягтаар жагсаалгада тус зүблөөн элитэ ехэ үүргэ дүүргээ. Коммунистнуудай уласхоорондын хуралдаанай гол тобшололнуудай зүб байһыень үнгэрһэн гурбан жэл хүсэдөөр гэршэлээ, эдэ тобшололнуудай бата бэхи, бодото тодорхой байһыень харуулаа. Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай уласхоорондын зүблөөнэй гол заабаринуудай нэгэн гэхэдэ, хүдэлмэришэн ангиин хүтэлбэрилхы үүргэ тухай тобшолол болоно.

«Хүдэлмэришэн анги революционно тэмсэлэй, бүхы демократическа, империализмда эсэргүү хүдэлөөнэй гол хүгжөөхы ба элсүүлэн эмхидхэхы хүсэн болоно гэжэ капитализмын оронуудта һүүлэй үедэ болоһон ушарнууд дахяад лаблаа.

Дэлхэйн революционно хүгжэлтэдэ хүдэлмэришэн анги бүхэ дэлхэйн түүхэтэ түрүү үүргэ дүүргэнэ гэжэ үнгэрһэн бүхы зуун жэлнүүд, XX зуун жэлэй бүхы революционно туламдаанууд элирхэйлэн харуулһан.

Россидахи гурбан революци, тэрэ тоодо Агуухэ Октябриин революци, Европын, Азиин, Африкын ба Латиин Америкын хэдэн олон орондо социалис ба национально-сүлөөрэлгын революцинуудай илалта, дэлхэй дээрэхи түрүүшын социалис гүрэниие байгуулга, дэлхэй дээрэ социалис оронуудай бии болоһон ба дэлхэйн хүгжэлтын шиидхэхы хүсэн тэдэнэй болоһон ушар — өөрыгөө сүлөөрүүлгын түлөө уласхоорондын хүдэлмэришэн ангиин хэһэн илалта түгэс тэмсэлэй гол шатануудынь болоно.

Мүнөө үе сагай бүхы революционно хүсэнүүдэй түрүү отряд бологшо хүдэлмэришэн ангиин үүргэ тухай асуудал мүнөө тусгаар удха шанартай, мүн хурсаар, угаа шухалаар табигдадаг болонхой.

Мүнөөнэй үе саг хадаа дэлхэйн бэе бэедээ харша хоёр байгуулалтын хоорондохи тэмсэлэй үе саг, капитализмһаа социализм болон коммунизмын замда хүн түрэлтэнэй дамжан орохо үе саг болоно.

Мүнөөнэй үе сагта ямар түрүү класс гол үүргэ дүүргэнэб, тэрэнэй хүгжэлтын шухала удхын болон гол шэглэлые тодорхойноб гэһэн асуудал капиталис оронууд дотор, мүн дэлхэйн оршондо ангиин тэмсэлэй хурсадажа байһан эрхэ байдалда ехэ удха шанартай болоод байһаниинь ойлгосотой. Энэ хадаа шиидхэхы бодото удха шанартай соёл сурталайтеоретическэ шухала асуудалнуудай нэгэн болоно. В. И. Ленинэй тэмдэглэһэнэй ёһоор «Өөрыгөө политикые зүбөөр хараалан ябуулхын тулада тус асуудалые тусгаар наринаар, эли тодоор ойлгохо гэшээ ёһотойл революционернуудта шухала байна». (В. Ленин, Зохёолнуудай хүсэд суглуулбари, 26-дахи боти, 142 нюур).

Хүдэлмэришэн ангиин түүхэтэ үүргые үндэһэлэн баримталхадаа, марксизм-ленинизмын классигууд доро дурсагдаһан гол тодорхойлолгонуудые хараалаа абадаг һэн.

Бүхы ажалшадай ангиин шухала хүсэл эрмэлзэлгэнүүдые эгээн лэ эмхитэйгээр, нягта жагсаалтайгаар, мүн ушар ёһо һайнаар мэдэн элирхэйлэгшэ имагтал хүдэлмэришэн анги болоно. Хүдэлмэришэн анги капиталис оронуудай эгээн лэ үргэн олон хүн зониие өөрыгөө тойруулан нягтаар жагсаажа, капитализмые доботолгодо тэдэниие дахуулан ябажа шадаха байна. Иимээр нягтаран жагсаха бодото үндэһэ һуури бии. Ушарынь город ба тосхондо ажалшадые дарлаагын бүхы капиталис аргануудта эсэргүүсэн, обществые социалис ёһоор шэнэдхэн байгуулхын түлөө пролетариат тэмсэдэг байна бшуу. Хүдэлмэришэн анги дарлалта ба мүлжэлгэһөө бүхы обществые сүлөөлөөгүй һаа, өөрыгөө сүлөөлжэ шадахагүй.

XXI зуун жэлэй эхеэр хүдэлмэришэн анги «үгы болохо» гэһэн хэбэртэйгээр буржуазна ба ревизионис номнолшодой хэлэдэг һанамжануудай худал буруу байһые дэлхэйн түүхэтэ хүгжэлтэ, мүнөө үе сагай бүхы бодото байдал харуулна. Хүдэлмэришэн ангиин бүхэдэлхэйн-түүхэтэ үүргын улам ехэ болохо тухай марксизм-ленинизмын тобшололые дүй дүршэл гэршэлэн лаблана.

Баримтануудые дурдая.

Хэрбээ XIX зуун жэлэй тэн багаар бүхы промышленна хүдэлмэришэдэй тоо 10 миллионһоо олон бэшэ байгаа һаа, мүнөөнэй зуун жэлэй эхеэр дэлхэйн пролетариадай тоо 30 миллион тухай хүн болоо, мүнөө бүхы дэлхэй дээрэ угаа олон — 570 миллион хүдэлмэришэн тоологдоно.

Мүнөөнэй научно-техническэ дэбжэлтэһээ уламжалан, имагтал хүгжэнги капиталис оронуудта һүүлэй 50 жэлэй турша соо хүдэлмэришэн ангиин тоо 3,5 дахин олон болоо.

Капиталис үйлэдбэриһөө боложо, капиталис ёһоной бүри үргэн харилсаан бии болоно: нэгэ талаһаа бүри олон капиталистнууд гү, али бүри томо капиталистнууд бии болоно, нүгөө талаһаа хүлһэнэй хүдэлмэришэд олон болоно гэһэн К. Марксын тобшололой зүб байһыень мүнөөнэй хүгжэлтэ бүри ехээр лаблан гэршэлжэ үгэнэ.

Ушарынь хадаа хүдэлмэришэн анги тоогойнгоо зэргээр хүсэтэй гэбэшье, ниитэ хүнүүд дотор пролетариадай эзэлдэг һуури, обществын бүхы ажахынуудта тэрэнэй гол шухала һуури эзэлдэг дээрэһээнь хүдэлмэришэн анги жэшээлэшэгүй ехэ хүсэтэй болодог (В. И. Ленин. «Зохёолнууд, 30-дахи боти, 250-дахи нюур).

Мүнөөнэй эрхэ байдалда хүдэлмэришэн анги дэлхэйн олониитын продуктын дүрбэнэй гурбан хубиһаа ехые бүтээжэ гаргана. Эгээл иимэһээ тэрэ мүнөөнэй научно-техническэ революциин, ниитын үйлэдбэридэ шэнээр бии болоһон һалбаринуудай хүгжэлтын гол социальна хүсэн болоно гээшэ.

Зүгөөр материальна гол үнэтэ зүйлнүүдые байгуулдагшье һаа, хүдэлмэришэн анги капиталис обществын эгээн лэ дутамгаар хангагдадаг анги байһан зангаараа. Тэрэ үйлэдбэриин зэбсэг хэрэгсэлнүүдгүй байһан дээрэһээ өөрынгөө ... худалдан ажамидарха, ... мүлжэлтэдэ орохо баатай. Хэрбээ зарим капиталис ... салин хүлһэн бага зэргээ... лээшье һаа, тэрэнь ажала... ургалтаһаа, тэрэнэй ашаг ... шэлүүлгэһээ, социалис ... хэрэглэмжэнүүдһээ ехээр ... Энэ ургалтые монополину... олзын дээшэлэлгэтэй сас... шэхын аргагүй. Тэрэ бай... лэ хүгжэнги капиталай ... шье хэдэн миллион хүн ... гүйдэнэ, ядуугаар һууна, ... этигэн найданагүй гэд... ба хүдэлмэришэнэй па... зүблөөн 1969 ондо тэм... Иимэ ушар улам саашад... гырнэ. Һүүлэй үедэ капи... нуудта 10 миллион хүр... шан жэл бүхэндэ хүдэлм... даг.

Хүдэлмэришэн ангиин ... дура зоригынь «һуларна» ... жуазна ба ревизионис һана... буруу байһыень мүнөөнэй ... ционно хүдэлөөн харуулна...

…ГЛӨӨДЭРЭЙ БАГШАНАР ТУХАЙ ҮГЭ

…и Банзаровай нэрэмжэтэ баг- …й дээдэ һургуулида 40 жэлэй …а багшанар бэлдэгдэнэ. Жэл …ир үетэн шалгалта барижа, …ажалые наһанайнгаа мэргэ- …тон шэлэхэ зорилготойгоор …единститутда ородог байха

…е институтда хэд ородог гээ- …сэгэлдэр дунда һургуулиин …а хобхоржо, гэртэхинэйнгээ …рөһоо мултарһан эдиршүүл …хэдэн жэлдэ хүдэлжэ, үзэһэн …мартаһан үйлэдбэришэн ман- … бшуу. Эдэнэй алинииньшье …ургуулиин ажабайдалай орёо- …ямые мууса мэдэдэг байна ха …дэ һургуули юрынхиһөө һу- … илгаатай бшуу даа. Сту- …ые һургаха маягаараа, …раа илгаатай. Дээдэ һур- … һурахаяа орогшод … гуримда дадатараа ни- …дэдэг гээшэ. Юундэб гэхэдэ, …һургуулида багшанарта заал- …энхидээ ««жажалһан» бэлэн …даг байһан һаа, институтда …ээ бэеэрээ ном үзэжэ. эрдэм …ажэ өөрөө оролдохо ёһотой …бшуу. Һургуулида эрдэмэй за- …ртэй танилсадаг байһан һаа, …дта бүхы эшэ үндэһыень … гараха болоно ха юм.
…ентнэрэй бүхэсоюзна слет дээ- … Брежневэй хэлэһэнэй ёһоор …ескэ хаһа гээшэ хүшэрхэн …хэлтэ ажалай үе мүн. Үнэ- …шье, дээдэ һургуулида һура- …роһон хүбүүд, басагад лекци …а, семинар болон коллоквиум …юшээлнүүдтэ хабаадаха, хэр- …той һайнаар һурахаяа хүсэ- …эһээ һамшуулан, бүхэли һу- …һуужа, марксизм-ленинизмээр … башэхэ болоно ха юм. Юрэ- …денческэ хаһаяа хүн наһан …мартахагүй.
…итудта һурахаяа орогшод кол- …й дунда, коллективэй хүсөөр …эдэг гээшэ ааб даа. Эгээл дү- …ймэн гэхэдэ, өөрынь һурадаг … болоно. Группа хадаа студент- …амхидхэн гуримшуулдаг эгээл …ын ячейкэ мүн. Группа соо ямаршье һонин хүдэлмэри эмхидхэжэ, студент бүхэндэ нүлөө үзүүлжэ болохо юм. Группа бүхэн хүтэлбэриин жолоошодтой байдаг. Тэдэнь староста, комсорг. профорг гурбанһаа бүридэнэ. Тэрэ гурбанай ойро эгээл эдэбхитэй студентнэр гульдажа, коллективэйнгээ ажабайдалые эмхидхэн ябуулдаг юм. Жэшээнь, группанууд дотор ленинскэ шалгалта болодог, суглаанууд үнгэргэгдэжэ, элдэб янзын асуудал зүбшэгдэдэг.

Заримдаа нэгэ курсын группанууд аад, һуралсалаараа, ниитын ажалда хабаададагаараа бэе бэеһээ ехээр илгардаг. Жэшээнь, хоёрдохи курсада һурадаг математигуудай 525-дахи группын студентнэрэй 96 процентнь бараг һурадаг, харин 522-доохи группынхидай оройдоол табин процентнь һуралсалдаа амжалтатай. Биологуудай 111-дэхи группынхидай булта һайнаар һуража байхада, 113-дахи группын студентнэрэй наян хоёр процент «хоёргүйгөөр» һурана. Ажаглахада, һонин юумэн нюдэндэш торсолдохо, һуралсалаараа, эдэбхи үүсхэлээрээ шалгардаг группада урагшаа һанаатай студентнэр сугларшаһан байдаг, харин нүгөөдүүлдэнь алибаа юумээр һонирхолгогтүйшүүлынь булинги байха.

Энээн дээрэһээ уламжалхада, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие группа дотор һайнаар эмхидхэжэ, студент бүхэндэ ехэ нүлөө үзүүлхэеэ оролдохоор. Тиихэдээ хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие тон зүбөөр эмхидэн ябуулха шухала. Юуб гэхэдэ, эндэмнай наһаяа хүсэһэн, өөрын үзэл бодолтой болонги хүнүүд суглана бшуу. Гэбэшье дээдэ һургуулида орогшодой олонхинь бэеэ даагаад хүдэлхэ, олон тоото ном соонһоо эгээн хэрэгтэй мэдээсэл шэлэжэ шадаха дүршэлгүйшэгүүд байдаг. Тэрэл шадабари олгуулха гээшэ дээдэ һургуулиин багшанарай зорилго. Хэрбээ ерээдүйн багшанар институтда һуража байхадаа, тиимэ шадабари оложо гараагүй һаа, хожомоо хэйшан гээд һургуулида хүдэлхэ гээшэб?

Группа дотор ябуулагдадаг хүмүүжүүлгын бүхы орёо хүшэр хүдэлмэриие хэн эмхидхэхэ ёһотойб? **Куратор** гэхэ гү, али **группые бэедээ даажа абаһан багша**. Илангаяа нэгэдэхи курсын студентнэрэй һуралсалые, журамые, ажаһуудалые эмхидхэхэ, мүн тэдэниие ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадуулдаг болохо гээшэ группые дааһан багшын түрүүшын уялга.

Зүб даа, студентнэртэ бэеэрээ жэшээ харуулан, тэдэнэй дунда тон хүндэтэй багша болохонь тиимэшье амар бэшэ юм. Юуб гэхэдэ, студентнэрые зэмэлээд, айлгаад юушье илталхагүйш. А. С. Макаренкын хэлэһэнэй ёһоор, имагтал тэдэнэй **хүн бэеые хүндэлжэ**, үнэн сэдьхэлһээ хөөрэлдэжэ шадаха хэрэгтэй бшуу.

Гэбэшье студентнэртэй үгэеэ ойлголсожо, тэдэнэй һуралсал болон журамые зүбөөр эмхидхэдэг багшанар **манай** институтда яһала олон юм. Түүхэ ба хэлэ бэшэгэй факультедтэ С. В. Вампилова, С. В. Евдокимова, И. Д. Бухаева Ц. Ц. Цыдыпов болон бусад багшанар, доцентнэр студентнэрые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ сагаа гамнангүй оролдодог. Мүн баһа биологохимиин факультедтэ О. М. Зыкова, Г. А. Заруцкая, А. И. Бутакова, хари хэлэнэйхидэ А. К. Кушнарева болон бусад нүхэд яһала ехэ оролдолго гаргадаг. Мүн бусад факультедтэшье бэрхэ багшанар олон. Тиихэдэ студентнэрэй дунда һонирхолтой хүдэлмэри ябуулдаг хоёрдохи арга — кафедра. Дээдэ һургуулиин кафедра хадаа студентнэрые коллективнэ аргаар хүмүүжүүлдэг эмхинүүдэй нэгэн Кафедрын хүдэлмэриин түсэб соо нэгэдэхи курсын кураторнуудай хүмүүжүүлгын ямар хүдэлмэри ябуулха байһаниинь элеэр харагдадаг.

Буряадай гүрэнэй багшанарай институтда ород хэлэнэй кафедра элдэб һонин хүдэлмэри эмхидхэн ябуулдаг гээшэ. Тэдэнэйнь нэгэн — «Кафедрын үдэрнүүд». Тэрэ үдэрнүүдтэ багшанар студентнэрэй хамтын байрада айлшалжа. КВН, тематическа үдэшэнүүдые үнгэргэлсэдэг байха юм. Шэлэһэн мэргэжэлээ улам гүнзэгыгөөр шудалха эрмэлзэлтэй болохын тула «ород хэлэнэй долоон үдэр» үнгэргэгдэжэ, тэрэ хэмжээ ябуулгада нэгэдэхи, хоёрдохи курсын студентнэр олоор хабаадуулагдаа.

Ерээдүйн багшанар бэеэ даагаад хүдэлжэ, һураха ёһотой гэжэ дээрэ тэмдэглээ һэмди. Студентнэр бэеэ даагаад хүдэлхэдөө, алибаа асуудалые гүнзэгыгөөр шэнжэлжэ, научна хүдэлмэриин эхин амтые танидаг. Тэдэниие научна хүдэлмэридэ олоор хабаадуулха талада студентнэрэй научна бүлгэм ехэ удха шанартай. БГПИ-гэй студентнэрэй научна бүлгэмэй хүдэлмэридэ 300-гаад хүн хабаадана. Жэл бүри студентнэрэй научна конференцидэ олон элидхэл табигдадаг. Студентнэр шэнжэлгын горитойхон хүдэлмэри хэжэ, бодолоо нилээд гүйлгэһэнэй удаа элидхэл бэшэнэ ха юм. Жэшээнь, мүнөө жэлдэ институт дүүргэжэ байһан студентка Х. Жамьянэ гэгшэ Буряад орондо арадай гэгээрэлэй хүгжэһэн зам тухай нилээд ехэ шэнжэлгын хүдэлмэри хэһэн юм. Тэрэнэй бэшэһэн элидхэл студентнэрэй научна конференци дээрэ үндэр сэгнэлтэдэ хүртэжэ, мүнөө педагогикын кафедрын бэлдэһэн тусхай согсолбори соо хэблэгдээ. Иимэнүүд жэшээ олоор дурдажа болохо юм.

Гэбэшье үшөөл үсөөн студентнэр научна хүдэлмэридэ хабаадана. Шадаал һаа, олон студентнэрые шэнжэлгын хүдэлмэридэ дадхаагаа һаа, тэдэнэй үзэл бодолой болбосоролдошье ехэ нүлөө үзүүлхэ бшуу. Мүн шэнжэлгэ хэхэдээ, студентнэр, өөрынгөө шэлэһэн мэргэжэлдэ дуратай болодог.

Зүб даа. һургуулинууд һуралсалай шэнэ түсэбөөр, шэнэ программаар хүдэлжэ эхилээ. Удангүй бүхы предмедүүд шэнэ программаар заагдадаг болохо. Тиимэһээ багшанарта бүри ехэ эрилтэ табигдадаг болоо. Мүнөөдэрэй һургуулида эрдэм ехэтэй. мэргэжэлдээшье, хүүгэдтээшье үнэн сэдьхэлһээ дурладаг хүн амжалта туйлаха. Үглөөдэрэй багшанарые тиимэ мэдэрэлтэй болгохо гэжэ оролдохо гээшэ бидэнэй зорилго.

И. БАТУДАЕВ,
БГПИ-гэй ректор.

Улаан-Үдын дэлгүүртэ үдэртөө хэдэн центнер мяхан, загаһан, һүн, зүгын тоһон, хэдэн мянган үндэгэн, бэшэшье эдеэ хоолой зүйл худалдагдадаг. Ветеринарна врачнар Елизавета Кобец, Марина Ледовская, ахалагша лаборантка Елена Лхаможапова гэгшэд эдеэ хоолой продуктнуудые шалгаха талаар ехэхэн ажал хэдэг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ахалагша лаборантка Елена Лхаможапова һүнэй шанар шалгажа байна.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ХҮБҮҮДНАЙ СЭРЭГЭЙ АЛБАНДА

АЛБАЯА ЭРХИМЭЭР ДҮҮРГЭНЭ

Үдэшын боро хараан. Ленинскэ таһалга соо гэрэлтэй һаруул. Журнал, газетэнүүд стол дээгүүр аятайханаар ябталаатай. Хээрэ талада үнгэргэгдэһэн һуралсалайнгаа хэшээлэй һүүлээр солдадууд эндэ сугларанхай. Нэгэ зариман бэшэг бэшэнэ, нүгөөдүүлынь журнал, газетэ уншана. Мүн шатаршье наадаһан хүнүүд бии.

Үргэн тэгшэ мүртэй, хара хүрин шарайтай сержант саарһа бариад һууна. Хоринск тосхоной хүбүүн Олег Хагоев һэн. Юрэдөө гэртээ бэшэг бэшэхэеэ шиидээ. Уялгата албаяа эрхим һайнаар дүүргэжэ байһанайнгаа түлөө сержант богони болзорой амаралта абаад, түрэл нютагаа ерээд бусаһан. Олегэй эсэгэ Григорий Гаврилович запасай офицер юм. Албаяа хэр дүүргэжэ байһан тухайгаа эсэгэдээ дуулгаха хүсэлэнтэй. Сэрэгшын ажабайдалые нэгэ үгөөр хөөрэжэрхихын аргагүй.

Гэртэхиндээ мэдээсэхэ юумэн Олегтэ яһала бии. Түрэлхидэйнгөө захяа заабари дүүргэхэ зуураа, СССР-эй 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ абаһан социалис уялгаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхые эрмэлзэнэ. Буряадһаа ерэһэн хүбүүнэй командалдаг сэрэгшэдэй отделениин ажал хэрэг, һуралсал яһала һайн.

Хэдэхэн часай урда тээхэнэ сержант Хагоев сэрэгшэдтэеэ сугтаа һуралсалай газарһаа бусажа ерээ. Һалхитай хүйтэн үдэр байгаашье һаань, тэдэнэр дайшалхы шалгалтаяа эрхимээр барижа гараа.

— Ягаа һалхитай үдэр тохёолдобо гээшэб. Минии түрэл нютаг Казахстанда нажарай намдуухан саг болошоод байна ха даа, — гэжэ сэрэгшэ Вадим Сызганов урмаа таһаранхаар гүбэрнэ...

— Оо, энэшни ямар хүйтэн гээшэб. Сибирьтэшни хүйтэрхэеэ һанаа һаа, май һарадашье саһан орожо байхадаа ядадаггүй, —гээд, Олег нүхэрэйнгөө урма заһахые оролдоһондол ээмыень ташаад абана.

Командир эгээн түрүүлэн буудагшадай дундаһаа сержант Олег Хагоевой нэрэ дурдаба. Иигэжэ зүб шиидхэбэри абтаа һэн. Юуб гэхэдэ, Олег ямаршье сагаалса мэргэнээр буудажа шададаг, даабарияа эрхимээр дүүргэдэг ха юм.

Сержант автомадаа гартаа барижа, буудахаар бэлэн болоодхибо. Гансал нюур өөдэнь элһэ шорой шэдэһэн хабарай һалхин һаалта хэнэ. Буудаха сагаалса урдань харагдаадхиба. Арай шамайхан нюдэнэй үзүүртэ торсолдоно. Гэбэшье сержантын хурса нюдэн алданагүй. Автомадаа ээмдээ бүхөөр тулган шагаагаад, шабхыень даража мэдэбэ. Дээрэ дээрэһээ хэдэн удаа пят тад гээд, сагаалса хиидэшэбэ.

— Гайтай байна. Командирнай мэргэнээр буудана, — гэһэн Сызгановай абяан дуулдаба.

Энэ үедэ буугай дуун дахин наярба, бэшэшье сагаалсанууд хиидэн унаба.

— Сержант Хагоев буудалгаяа дүүргэбэ! — гэһэн захиралта соносхобо.

— Олег, бэрхэш даа. Эрхим. Шамһаа мэргэнээр буудаһан хүн үгы.

Отделениин сэрэгшэд Сызганов, Волошин гэгшэд буудахаар бэеэ зэһэбэ. Тэдэнэр мүнөөдэрэйнгөө даабариие эрхимээр дүүргэхэбди гэжэ үгэеэ үгөө һэн. Хэлэһэн үгэеэ хэрэг дээрэнь бэелүүлхэ ёһотой бшуу. Тиимэһээ солдадууд һанаата болонги. Олегшье нүхэдэйнгөө түлөө һанаагаа зобоно. Илангаяа Сызгановай түлөө һанаагаа зобоно. Юуб гэхэдэ, тэрэ һайнаар буудажа үшөө һураадүй. Удангүй буугай дуун дуулдаба. Сержант Хагоевой отделениин солдадууд буудана. Нүхэдэйнгөө һайнаар буудахада тэрэ сэдьхэлээ хангаги хэбэртэй, нюдэнниинь баяртайгаар ошотон яларна. Сагаалсануудай байһан газарта юуншье харагданагүй. Сагаалсануудые шалгажа үзэбэ. Мэргэнээр буудагдаһан байба.

Сержант Хагоевой отделениин сэрэгшэд командирай урда жагсаалаараа зогсожо байгаа һэн. Офицер тобшохон хөөрэлдөө үнгэргөөд, мэргэнээр буудагшадта баярые хүргэбэ.

— Советскэ Союздаа алба хэнэб! — гээд, сэрэгшэд дорюун омогоор харюусана. Тэдэнэй шэг шарайда баярай тэмдэг үзэгдэбэ. Энэншье ойлгосотой ааб даа. Хэлэһэн үгэдөө хүрөө ха юм.

Сержант Хагоев хоёрдохи жэлээ алба хэнэ. Энэ хугасаа соо тэрэ сэрэгэй албанай «халуун шулуу долёожо», хатуужаһан, ухаа орожо боргожоһон байна. Түрүүшын үедэ сэрэгэй албан хүндэшэг байгаа. Солдадай ажабайдал гайтайхан байха даа гээд эсэгэншье хэлэдэг һэн. Нарин нягта, журамтай сэрэгшэ боло гээд Григорий Гаврилович хүбүүндээ ходо бэшэдэг юм.

Хоног үдэрнүүд түргэн үнгэрөө. Олегэй сээжэнь хүрхыжэ, хүдэржэжэ эхилээ бэлэй. Тэрэ дайшалхы буу зэбсэг дуратайгаар шудалаа. Эсэшэ сусашагүйгөөр һорилго хэжэ, мэргэн буудагшын нэрэ зэргэтэй болоо. Командирнууд журамтай хүбүүн гэжэ Олегые тоолоно. Тэрэ урмашуулгын шанда оло дахин хүртөө. Нэгэ хэдэн һарын үнгэрхэдэ Олегые отделениин командираар томилжо, сержантын погон зүүлгээ һэн. Иигэжэ харюусалгань улам дээшэлээ бэлэй. Комсомолец Хагоев оролдосо хэшээлтэйгээр ажаллажа эхилээ. Иигэжэ нүхэдтөө хүндэтэй болоо һэн. Мүнөө сержант Хагоевой командалдаг отделениин сэрэгшэд дайшалхы болон политическэ бэлэдхэлээ улам һайжаруулжа, Эхэ ороноо хамгаалха хэрэгтэ бэеэ бэлдэнэ.

Н. БЕЛЕБЕНЦЕВ.

АМСТЕРДАМДА СОВЕТ ВЫСТАВКЭ НЭЭГДЭБЭ

Амстердамай выставкын залнуудай нэгэн соо худалдаа наймаанай-промышленна совет выставкэ нээгдээ. Голланди СССР хоёрой харилсаанай түүхэдэ анха түрүүн иимэ томо выставкэ эмхидхэгдээ. Бүхы 15 совет республикын предприятинуудай бүтээһэн 3.000 экспонат выставкэ дээрэ харуулагдана.

Голландиин олониитэ совет выставкээр ехэтэ һонирхоно. Түрүүшын пресс-конференци, выставкэ нээлгын ёһолол дээрэ газетэнүүдэй хэдэн арбаад журналист, радио болон телевидениин репортёрнууд, промышленностиин, худалдаа наймаанай түлөөлэгшэд байлсаба.

Түрүүшын уулзалганууд болоо, түрүүшын һонирхол тухай һанамжанууд хэлэгдээ, түрүүшын хэлсээнүүд баталагдаа.

Худалдаа наймаа хүгжөөхэ Голландиин соведэй социалис оронуудай таһагые даагша Х. Ван Бюрен түрүүлжэ хэлсээ баталһан «Экспортлес» гэжэ бүхэсоюзна нэгэдэлэй стендын дэргэдэ иигэжэ хэлэбэ:

«Энэ выставкэ манай оронуудай худалдаа наймаанай харилсаа улам түргэдхэхэ хэрэгтэ ехэ удха шанартай, — гэжэ Ван Бюрен хэлэнэ. — Энэ хадаа Союзай бүхы голландиинхидта үргэн зам болоно. Тэдэнэй эндэ хараһан юумэн зүрхэ хүдэлгэнэ. Энэ выставкэ СССР Голланди хоёрой хоорондо худалдаа наймаа хүгжөөлгэдэ һайнаар нүлөөлхэһөө гадна, танай гүрэнэй 50 жэлэйнгээ ойе тэмдэглэхэ жэлдэ манай арад олондо оронойтнай маяг тухалые зохидоор харуулха, арадуудай үгэеэ ойлголсохо ябадалые гүнзэгырүүлхэ. Тиимэһээ Европодо эб найрамдалай хэрэг бэхижүүлгэдэ туһалха болоно».

«Химиин «Наарден» гэжэ фирмын түлөөлэгшэ Ян де Кок гэгшэ иигэжэ хөөрэнэ:

«Манай фирмын президентын Советскэ Союзһаа бусажа ерэһэнэй һүүлээр хэдэн үдэрэй үнгэрөөд байхада, Амстердамда нээгдэһэн энэ совет выставкэ дээрэ бидэ уулзабабди. Энэ хадаа СССР Голланди хоёрой хоорондо харилсаа холбооной хүгжэжэ байһаниие харуулһан удха шанартай гэжэ би һананаб. Совет промышленностиин али бүхы талаараа ямар арга боломжотой байһыень Амстердамда нээгдэһэн энэ выставкэ гэршэлэн харуулна. Выставкэ харагшадые бултыень һонирхуулна. Промышленна, хэрэглэлэй эд бараан тааруу зохидоор харуулагданхай».

Журналистка, совет номуудые голлан хэлэн дээрэ оршуулагша Х. Свилденсэй һанамжа:

«Иимэ выставкэ би урда тээнь хаража үзөөгүйб. «Уласхоорондын ном» гэһэн стендһээ яашье холодожо ядааб. Ном, минии һанахада, ороной визитнэ карточка болоно. Энэ выставкэ дээрэ харуулһан танай визиткэ ямар бэ гэхэдэ, хүн бүхэн тэрэнэй эзэнтэйнь дүтэ танилсахые хүсэнэ. Үхибүүдэй номууд илангаяа зохид һайнууд. Иимэ литературатай оронойхидто атаархамаар».

С. ВОЛОВЕЦ.
АПН-эй собкорр.

БОЛГАРИИН ПАТРИОТ СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ ХАНИ

Генерал Владимир ЗАИМОВ тухай домогто хөөрөөн

…лгариин арад зон Эхэ …оо хэлсэришэгүйгөөр дур- … Владимир Заимов тухай …орхон хөөрэлдэдэг. Тэрээн- …орюулагдаһан хүшөө Софи- …о бодхоогдоо. Тиихэдэ хэ- …уун хүн зон Плевна хотын …элэлгын музейдэ орожо ха- …аа, тэрэнэй баатаршалгаар …рходог байна. Геройн нэ- … үйлсэнүүд, бульварнууд …ургуулинууд нэрлэгдэнхэй. …ёр дурасхаалта үдэр — …риин патриодой түрэһөөр …элэй, Советскэ Союзай дү- … хани нүхэрэй баатарай …өөр унаһаар 30 жэлэй ой …үдэрнүүдтэ гүйсэжэ байна. …ые нюдөөрөө хаража бай- …е һаа, тэрэ алууршадта … харюу үгөө һэн: «Совет- …Союз илагдашагүй! Минии …гаар үшөө хэдэн мянган …уд ябаха, Болгаридаа ур- …адта — үхэл! Дэлхэйн ара- … сүлөөлэгшэ илагдашагүй … Арми мандаха болтогой! …тэ Болгари мандаха …гой!
…овет болон болгар арадуу- …фашизмда эсэргүү тэмсэлэй …шэн габьяа, баатаршалга …улжа унаһанайнгаа түлөө … Улаан Тугай орденоор …агдаһан байна. СССР-эй …овно Соведэй Президиу- … Указаар Болгариин баатар …ын Советскэ Союзай Геройн … зэргэдэ хүртэбэ.
…АСС-ай корреспондент Б. …янов СССР-тэхи Болга- … Арадай Республикын по- …твын дэргэдэхи сэрэгэй …е генерал-лейтенант Пётр …ЕВТЭЙ уулзажа, Заимов тухай хөөрэжэ үгэхыень гуйһан байна. Илиев ажабайдалай ута харгы гаталһан хүн. Үшөө Болгариин хаанта засагай армида алба хэхэдээ, тэрэ баяшуулда эсэргүү нюуса хүдэлмэри солдадуудай дунда ябуулһан, фашистнуудые илаха хэрэгтэ Заимов шэнги хубитаяа оруулһан байна.

— Нэн түрүүндэ Владимир Заимовта Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэ олгоһондонь тон ехэ баясхалан хүргэнэб, — гэжэ генерал Илиев хөөрэнэ.— Энэ үндэр нэрэ зэргэ хадаа гитлеровскэ булимтарагшадтай тэмсэһэн хүнүүдые совет арадай мартагдашагүйгөөр һанажа байдагыень үшөө дахин гэршэлжэ үгэнэ.

Генерал Заимов Болгариин хаанта засагай армида мэдээжэ байһан юм. Шадамар бэрхэ артиллерист, эрдэмтэй мэргэжэлтэ байһан тулада тэрэ нүхэдэйнгөө дунда хүндэтэй, нэрэ зэргэтэй байһан.

Би суута генералтай хэдэ дахин уулзажа хөөрэлдэхэ золдо хүртэһэн байнаб. Эрхэ сүлөө тээшэ эрмэлзэжэ, Болгариин хаанта засагта эсэргүү тэмсэл суттаа ябуулха байһанаа тиихэ үедэ хэмнайшье мэдэдэггүй һэн. 1934—35 онуудта бидэ ходо уулзадаг байгаабди. Тэрэ үедэ би сэрэгэй алба хэжэ ябааб.

Генерал Заимов хаанта засагта, мүн Борис хаанда эсэргүү тэмсэл ябуулдаг офицернүүдэй түрүү эмхиин гэшүүн байһан юм. Советскэ Союзтай аха дүүтэй хани барисаан хадаа түрэл арадаймни гэрэлтэ ерээдүй болоно гэжэ генерал Заимов һанажа, хүсэжэ ябаа.

Гитлеровскэ булимтарагшадай дайгаар СССР-эй хилэ дабан ороходонь, генерал Заимов фашизмда эсэргүүсэн, эдэбхитэйгээр тэмсэжэ эхилээ бэлэй. Тэрэ коммунистнуудай таһаршагүй дүтын нүхэр болоһон, тусхайлан хэлэхэдэ, Цола Драгойчева, Антон Иванов, Цвятко Радойнов гэгшэдтэй нягта холбоотой байгаа. «Нүхэр генерал» гэжэ ханинартаа нэрлүүлдэг байһаараа тэрэ омогорходог һэн.

Хаанай нюуса тагнуулшад хорхойн мүрөөр мүшхэжэ, Заимовые олоод, түрмэдэ хааһан байна. Хэрзэгы шэрүүнээр туляан зобооһоной һүүлээр 1942 ондо генералые сэрэгэй сүүдтэ үгэһэн юм.

Сүүдэй түлөөлэгшын асуудалда генералай үгэһэн харюунууд мүрдэлгын үедэ хэгдэһэн материалнууд соонһоо олдоһон байна. Тэрэнэй үгэ бүхэниинь фашизмые болон тэрээндэ алба хэгшэдые элирүүлһэн зэбсэг болложо үгөө һэн.

Түрэл арадайнгаа һанал хүсэлые мэдүүлхэдээ, Заимов иигэжэ хэлэһэн байгаа:

— Болгар арад хүнүүдые алаха хюдаха бузар муухай хэрэгтэ хабаадалсаха дурагүй юм. Болгар арад өөһэдыень сүлөөлэгшэ — ород арадтай муудалдаха хүсэлгүй. Балкан хахад арал дээрэ тэрэ жандармын үүргэ дүүргэхэгүй.

Советскэ Союзай илаха байһанда этигэһэн Владимир Заимов найдамтайгаар иигэжэ хэлэһэн байгаа:

— Нэрэ солоёо алдажа, хүнгэхэнөөр үхэхыемни сүүд баалана. Болгариие үхэл тээшэ татаһан дайнда хабаадалсахагүйбди. Юундэб гэхэдэ национальна хашалтада хоёр дахин ороһон би түрэл арадайнгаа түлөө ами наһаяа үгэхөөр бэлэмби. Советскэ Союз илагдаха гэжэ гансал тэнэг зон этигэн үнэншэдэг байна. Би иигэжэ бодохо болоо һаа, эгээл аймхай тулюур амитан болохоб.

Советскэ Союз илагдашагүй гэжэ этигэн найданаб. Энэ болойнгоо түлөө үхэхөөр бэлэмби. Советскэ Союз мүнөө үеын эгээл эрхим буу зэбсэгээр хангагдаһан, армиин урдаһаа нугаршагүйгөөр дайлалдажа, илалта туйлажа эхилээ.

Түрмэдэ, концлагерьта тулин зободог саазалалгын үлгүүртэ айнгүй ошодог, танай һомондо дайрагдажа, сүүдгүйгөөр үйлсэнүүдтэ алуулдаг арадай хүбүүдэй зүрхэ сэдьхэлдэ хаанаһаа эгэршэгүй зориг ороноо гэжэ намда хэлэжэ үгыт. Советскэ Союзай илаха байһанда этигэнэб. Биишье энэ илалтада этигэнэб. Гитлеровскэ Германи үй бута сохигдохо гэжэ найданаб.

Владимир Заимовые июнь һарада буудан алаа һэн. Болгар солдадууд тэрэниие буудахаяа арсаа бэлэй.

— Сэрэгшэд, таанарта һайниие хүргэнэб. Энэтнай үхэл дээрэмни намда бэлэглэһэн эгээл үнэтэй шагнал хайра болоно, — гэжэ генерал хэлэһэн юм.

Фашис офицер баатар патриодые буудажа унагааһан байгаа.

Владимир Заимов тухай дурасхаал Арадай Болгариин ажалшадай зүрхэ сэдьхэлдэ мүнхэдөө байхал гэжэ генерал Пётр Илиев хөөрэлдөөнэйнгөө түгэсхэлдэ хэлэбэ. Эхэ орондоо халуунаар дурлаһан. **аха дүү** совет арадта тушэглэһэн, гэрэлтэ ерээдүйн түлөө ами наһаяа зорюулһан баатар хүбүүн тухай домог хэзээдэшье мартагдангүй, ут дамжан ябахал.

…ГОЛ ХҮСЭН

…лис оронуудта ангиин тэмсэл …урсадажа байнхай. Имагтал …1970 онуудта хүгжэнги ка… оронуудта забастовко хэг… тоо 312 миллион тухай хүн … байна. США, Англи, Итали, …, Япон, Испани болон бусад …дта эдэ жэлнүүдтэ ангиин … ехээр шангадаа.
…периализмда эсэргүүсэн хүдэл…эн ангиин хэжэ байһан тэм…дэн олон онсо өөрэ шэнжэтэй. …эхеэр, мүнөөнэй эрхэ байдал…италис байгуулалтаһаа улам… тохёолдодог экономическа …ээлнүүдтэ эсэргүүгээр хэгдэ… гадна, бүхы империалис эзэр… ёһо гуримда, тэрэнэй эзэр…римхэй эрмэлзэлгэнүүд ба …анүүдта эсэргүү политическэ … боложо, олон ушарта хүгжэ…ха юм.
…рдохёор, мүнөөнэй үедэ моно…нүүдта эсэргүү тэмсэлэй со… үндэһэ һүүринь эрид ехээр …гдөө. Монополинуудай арадта … политикаһаа уламжалан, …адаг залуушуул, интеллиген…энэрнүүд, бусад ажалай хүнүүд энэ тэмсэлдэ хабаадалсана.

Гурбадахяар, мүнөөнэй эрхэ байдалда ажалшадай ойрын эрилтэнүүдые хамгаалалгаар тэдэнэй тэмсэл тус тус предприятинуудта хэгдээд хизаарлагдадаггүй, бүхы орон дотор дэлгэржэ, гол шухала асуудалнуудта зорюулагдана, эб найрамдал болон демократиие хамгаалха политическэ тэмсэлтэй холбоотойгоор ябуулагдана.

Жэшээлхэдэ, Англиин ажалшадай тэмсэл угаа шахардуу шанга болоо, тиихэдээ хэмжээнэйнь, хабаадагшадайнь тоогой талаар 1972 оной забастовконуудые гансахан лэ 1926 оной бүгэдэ ниитын забастовкотой сасуулжа болохоор байна.

Дүрбэдэхеэр, һүүлэй жэлнүүдтэ монополистнуудта эсэргүү тэмсэл уласхоорондын улам бүри ехэ удха шанартай, хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй элдэб национальна отрядуудай уласхоорондын интернациональна һанал нэгэдэлгэ улам ехэ болоо.

Ороной экономикодо монополинуудай эзэрхэлгые шиидхэхы ёһоор хизаарлажа, томо капиталай эзэрхэлгэдэ эсэс табижа, социализмын түлөө тэмсэхэ эгээн лэ таарамжатай эрхэ байдал хангахаар политическэ ба экономическа тиимэ шэнэдхэлгэнүүдые бэелүүлжэ шадахаар политическэ холбоондо бүхы демократическа шэглэлнүүдые нэгэдүүлхэдэ таарамжатай эрхэ байдал монополинуудта эсэргүү, империалистнуудта эсэргүү нэгэдэмэл ябуулгануудые хэхэ үедэ бии болгогдохо гэжэ Уласхоорондын зүблөөнэй хэһэн тобшололые ажабайдал улам бүри ехээр лаблан харуулна. Энэ демократическа холбооной гол хүсэниинь хүдэлмэришэн анги болоно бшуу.

Мүнөө 50 миллион коммунистые (тэдэнэр 1917 ондо 400 мянга байгаа) нэгэдүүлдэг марксистско-ленинскэ партинууд хүдэлмэришэн ангиин дайшалхы шалгармал хүтэлбэрилэгшэнь болоно. Эдэ партинууд мүнөө үе сагай эгээн лэ эмхитэй, нүлөө ехэтэй, эдэбхитэй хүсэнэй дэмжэлгэдэ хүртэдэг болоһон байна.

Империализмда эсэргүү тэмсэл хэхэдээ, уласхоорондын хүдэлмэришэн анги өөрынгөө гол туйлалта болгошо дэлхэйн социалис оронуудта найдамтайгаар түшэглэнэ. Мүнөө үе сагай эдэ хоёр угаа ехэ революционно хүсэнүүд дэлхэйн олониитын шэглэлые ажалшадай аша туһада тааруугаар тодорхойлно.

Социализмын оронуудта шэнэ общество байгуулгын хүтэлбэрилхы хүсэниинь хүдэлмэришэн анги болодог юм. Хүдэлмэришэн анги хадаа мүнөөнэй дэлхэй дээрэхи империализмда, шэнэ түхэлэй колониализмда эсэргүү бүхы тэмсэлшэдтэ политическэ, экономическа, сэрэгэй угаа ехэ туһаламжа үзүүлдэг юм.

Дэлхэйн империализмда эсэргүү тэмсэлэй гол ба шиидхэхы хүсэн болгошо дэлхэйн социализмын оронууд тухай марксистско-ленинскэ партинууд тобшололнуудые хэһэн байха юм. Эдэ тобшололнууд хадаа дэлхэйн газарай нилээд горитой хуби дээрэ политическэ засагые хүдэлмэришэн ангиин дайшалан абаһан эрхэ байдалда пролетариат булюу байдалтай байха гэһэн ленинскэ һанал бодолые бүри тодорхой болгоһон ябадал мүн.

Ямар нэгэн ондоо анги, обществын ямар нэгэн ондоо бүлэг зон иимэ түрүү үзэл бодолтой, эмхитэй, хүсэтэй байхагүй гээд Компартинуудай уласхоорондын зүблөөн дээрэ онсолон тэмдэглэгдэһэн байгаа. Хүдэлмэришэн ангиин тоо угаа олон. Тэрэнэй революционно дүй дүршэл тон баян. Тэрэнэй соёл сурталай, оюун ухаанай хэмжээн жэлһээ жэлдэ ургажал байдаг. Политическэ, абари заншалай талаар тэрэнэй нэрэ хүндэ общество дотор хэмжээлэшэгүйгөөр дээшэлээ.

Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай зүблөөнэй гурбан жэлэй урда тээ хэһэн доро дурсагдаһан тобшололой зүб байһыень түүхэтэ хүгжэлтэ гэршэлэн харуулна. «Хүн түрэлтэндэ бүри ехэ хүшэр гай түбэг татажа шадаха империализмын гэмтэ муухай ябуулгануудта эсэс табихын тулада хүдэлмэришэн анги, демократическа, революционно хүсэнүүд, арадууд нэгэдэхэ, хамтаараа ябуулга хэхэ ёһотой. Эзэрхэг түримхэйшүүлэй амыень татаха, хүн түрэлтэниие империализмһаа зайсуулха үүргэ хүдэлмэришэн ангида, империализмда эсэргүүсэн, эб найрамдалай, демократиин, национальна бэеэ даанхай байдалай ба социализмын түлөө тэмсэл хэдэг бүхы хүсэнүүдтэ даалгагдаба».

Александр КОВАЛЕВ,
философиин эрдэмэй доктор,
Москвагай гүрэнэй университедэй профессор.
(АПН).

Польшын Арадай Республикын хүдөө нютагуудта мүнөө хүүгэдэй таба мянга шахуу саадууд тоологдоно. Хүдөө ажахын халуун хаһын эхилхэдэ тэдэнэй тоо бүри олошордог.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: лото — һонирхолтой наадан. Лодзинско воеводствын Пьятковиско тосхоной хүүгэдэй саадта.
ЦАФ-ТАСС-ай фото.

ҺУРГУУЛИИНГАА формотой үшөө хахасаагүй хүбүүд, басагад үүдэнэй дэргэдэ олон. Тэдэнэрэй хүн бүхэн гартаа ном гү, али тетрадь, ручка гү, али билет бариһхай. Өөһэд хоорондоо һурагшад юушьеб хөөрэлдэнэ, арсалданашье. Шэг шарайнь хүхюуншье һаа, сэдьхэлынь нэгэ бага зобонги. Юуб гэхэдэ, эдэнэр дунда һургуули дүүргэжэ, болбосоролой аттестат абахын тула гурбан шалгалтаяа һайн үгөөд, дүрбэдэхидөө суглараад байба.

Сочинени литература хоёроор, алгебраар шалгалтанууд баригдаа. Харин мүнөө үхибүүд геометри хэр зэргэ мэдэхэ байһанаа харуулхань шуу.

Зунай эхин һарын түрүүшын арбан хоногой һүүлшын үдэр. Наратай сэлмэг, тунгалаг арюун үглөө...

Улаан-Үдын 20-дохи дунда һургуулиин математикын багша М. Н. Щербакова хэнһээшье эртэ һургуулидаа ерэнхэй. Тэрэ һуралсалай 31-дэхи жэлые үдэшэжэ байһан намтартай. Гушаад жэл соо Мария Николаевна олон хүндэ математика зааһан ааб даа. Тэдэнэрэйнгээ олонхидто болбосоролой аттестат барюулһан байха.

Удангүй багшанарай таһаг соо хүнүүд олон болобо. Һургуулиин директор П. Н. Прозоровагай шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ, В. А. Богданова болон Н. А. Гаврилова гэгшэдэй гэшүүд байһаниинь элирбэ.

Хүлеэгдэһэн юһэн час боложо, тусхай классууд соо шалгалтанууд эхилбэ.

10-дахи «Б» КЛАСС. Эндэ 32 хүн тоологдоно. Түрүүшын зүргэ гаргаһан, зургаан зоригтойшуул оробо. Таня Бухаева эгээл түрүүн билет абаба. Бараг билет дайралдаа хаш, баяртайханаар басаган столдо һууна. 16-дахи биледые Катя Бадмаева татаба. Горюновада—18, Гордеевада—2-дохи... тии гээд лэ саашаа шалгалтын юрын гурим мүртөө оробо янзатай. Саарһан һаршаганажа, үхибүүдэй тэбдүүхэнээр бэшэхэнь дуулдана...

Һуужа байһан класснай гоё һайханаар шэмэглэгдэнхэй. Сонхо, стол дээгүүрнь сэсэг набша табяатай. Үхибүүдэй үзэдэг номуудай дүрбэн авторай дүрэ зурагууд классай зүүн ханада аржына. Тэдэнэрэй хэлэжэ байһандал, «Шалгалтадаа бэлдэгты» гэһэн үгэ доронь томоор бэшээтэй. Нүгөө ханадань — эрдэмтэ математигууд саананань — эртэ урда сагай грек эрдэмтэд Эвклид, Франсуа Виет, Леонард Эйлер, Пифагор гэгшэд харагдана.

Хоёрдохи билет татаһан Люба Гордеева бэлэн болоһоноо мэдүүлжэ, харюусахаяа самбарта гараба. Транспортир гүрбалжан бусан, циркуль гэхэ мэтээр зэбсэглэжэһэн һурагша самбарта «SABCД» гэһэн пирамида зурана. Тэрэниие һэтэ зураһан баһа нэгэ жаа пирамида досоонь түхеэрэгдэнэ. Гурбан баримтатай орёо теоремые Люба тоб байса тайлбарилаад, 2-дохи асуудалдаа бэрхээр харюусаад, жэшээгээ бодохоёо һууба.

Һүүлээрнь самбарта Бухаева Таня гаража, шангахан хоолойгоор харюусажа оробо. Хэлтэгы хараллелепипедэй багтаса, косинусуудай теоремэ гэжэ асуудалнуудта тодорхой харюу үгтэбэ. Гурбадахи асуудалынь баһал жэшээ.

Люба Гордеева жэшээгээ түргэхэн бодоод, багшадаа харуулна. Багшань сэдьхэлээ ханангяар, толгойгоо дохибо. «Бэрхэш даа, Люба» гэһэн лэ янзатай.

Теэд Люба үнэхөөрөө бэрхэ басаган шуу. 1-дэхи класснаа эхилжэ, тус һургуулида һурана. Тиигэхэ зуураа гансал «5» гэһэн сэгнэлтэ дээрэ ябажа гараа. Любын хари хэлээр гансал дүрбэтэй байһаниинь тон харамтай юм. Люба класс соогоо һуралсалай секторые даадаг, тиин эдэбхитэйгээр нүхэдтөө туһалдаг. «Биб» гэжэ бэеэ дээгүүр абаха зан Любадэ огто байгаагүй юм гэжэ нүхэдынь тэмдэглэнэ.

Тиихэдэ самбарай хажууда харюусажа байһан Таня Бухаева тухай классайнь хүтэлбэрилэгшэ Нина Андреевна Гаврилова дулааханаар хөөрэнэ:

Энэ класстай 8-дахиһаа эхилжэ хүдэлөөб. Түрүүн абахадам ехэ журамгүй, эб зегүй класс байһан юм. Таня Бухаевае «политругаар» һунгахаһаамнай хойшо классаймнай ажабайдал гансата һайжараа һэн. Нүхэдөө элсүүлхэ, эмхидхэхэ талаар энэ басаган ехэ шадабаритай байгаа. Танин хүсэл оролдолгоор бидэ эбтэй эетэй коллектив боложо, һуралсалаа дээшэлүүлээбди гэжэ һанагшаб. Ганса класс соогоо бэшэ, харин ниитын хэрэгтэшье эдэбхитэй хабаададаг хүн.

Удаань Надя Горюнова, Катя Бадмаева, Володя Касаткин гэгшэд һубарилдан харюусана. Бултадаа жэншэдгүй, һайн харюу үгэжэ, багшынгаа сэдьхэл баясуулһан байна.

УЛААН-ҮДЫН 20-дохи һургуулиин 10-дахи «Б» класс геометреэр ээлжээтэ шалгалтаяа һайн үгөө. Эндэ һуража ябаһан 32 һурагшадай миил долоон хүниинь «3» гэһэн сэгнэлтэ абаа. Бэшэниинь тус предмедые эрхим, һайн мэдэхэ байһанаа харуулаа. Шалгалта дээрэ шалгарагшадай дунда математикаар Октябрьска районой призер Шангаева Галя, Рогова Маргарита, Гордеева Люба, Василевский Саша, Дандаров Бато, Иванова Люда, Черный Люда, Добоев Миша, Бариданова Люда, Бухаева Таня болон бусад ороно. Эдэнэр геометрээр шалгалтаяа «5» сэгнэлтэтэйгээр барихаһаа гадна, һуралсалайнгаа жэлые мүн лэ иимэээр дүүргэһэн байха юм.

Классые хүтэлбэрилэгшэ Н. А. Гаврилова һуралсалай жэлэй дүүрэхын урда үхибүүдэйнгээ дунда тусхай анкетэ тарааһан юм. Тэрэнэй ёһоор, олонхи басагад (класс соонь ехэнхинь басагад) багшанарай болон медицинын институдуудта орохо дуратайгаа мэдүүлээ. Басагадай зорилгоор һонирхон асуухадамнай:

— Манай һургуулида олон эхэнэр багшанар хүдэлдэг. Һургуулиимнай директоршье эхэнэр хүн. Бултадаа һайнаар заадаг, манай ёһотой нүхэд. Тиимэһээ бидэ багшанараараа омогорхонобди...

Иимэ харюу һурагшадһаа дуулаад, олон юумэ тухай бодотдоо һэн. Багша гээшэмнай, нээрээшье, гүнзэгы удхатай үгэ юм байна даа...

В. ТОКТОХОЕВА.

МАТЕМАТИКЫН ТАҺАГ СОО

Футбол

ТҮРҮҮШЫН ХАХАД ДҮҮРЭБЭ

СССР-эй «А» классай хоёрдохи бүлэгтэ наададаг футболистнууд ээлжээтэ—арбадахи уулзалгаяа үнгэргэбэ. Нааданайнгаа түрүүшын хахадай һүүлшын уулзалга эдэнэр июниин 10-да үнгэргэһэн байна.

Манай «Сэлэнгэ» команда Красноярскын «Автомобилист» командатай энэ наадаяа үнгэргэхэеэ тиншэ ошоһон юм. «Сэлэнгын» футболистнууд баһал урагшагүйгөөр наадажа, талмайн эзэдтэ аяар 5:1 гэһэн тоотойгоор шүүгдэбэ. Тиигэжэ үнгэргэгдөөд байһан арбан уулзалгадаа зургаандань шүүгдэжэ гарахадаа, мүрысөөнэй таблицада һүүлшын һуури эзэлхэ баатай болобо.

Бусад командануудай хоорондо үнгэргэгдэһэн наадан иимэ тоотойгоор дүүрэбэ:

Эрхүүгэй «Аэрофлот»—«Сахалин»—0:0. Шэтын СКА—Владивостогой «Луч» — 2:2, Петропавловск - Камчатскиин «Вулкан»—Хабаровскын СКА —0:5, Ангарскын «Старт»—Братскын «Сибиряк»—1:0 гэһэн тоотойгоор дүүрэһэн байна.

«Сэлэнгэ» команда наадынайнгаа хоёрдохи дүхэригэй түрүүшын уулзалга «Вулкантай» мүнөөдэр үнгэргэхэнь.

РОССИН УРАН БЭЛИГТЭН

СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо зорюулжа, хүдөөгэй уран һайханай бүлгэмэй коллективүүдэй Бүхэроссин харалгын түрүүшын шата дүүрэбэ. Тус харалгын дүнгүүд тухай тобшохоноор хөөрэжэ үгэхэ гуйлтатайгаар ТАСС-ай корреспондент РСФСР-эй культурын министрэй орлогшо В. М. Стригановта хандаһан байна.

Ажалшадые түрүү үзэл сурталтайгаар, гоё һайханиие ойлгодогоор хүмүүжүүлхэ, коммунис гээлтэ һайхан ерээдүйн хүниие хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ арадай уран һайханай творчествын горитой үүргэ дүүргэдэг байһые КПСС-эй XXIV съезд үндэрөөр сэгнээ һэн. Россин Федераци дотор заншалта болоһон харалганууд, фестивальнууд, конкурснууд, аман зохёолой һайндэрнүүд, элдэб выставкэнүүд уран һайханай бүлгэмые саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ нүлөө үзүүлдэг байха юм.

Үнгэрһэн харалгын олоной хабаадалгатай байһые эдэ тоо баримтанууд гэршэлнэ: уран һайханай бүлгэмэй 200 мянга тухай элдэб кружогой хүдэлдэг 67 мянгаһаа үлүүтэй хүдөөгэй клуб, соёлой байшан тус харалгада хабаадаа. 3 миллионһоо үлүүтэй хүн эндэ хүдэлнэ. Арадай театрнууд, хүгжэмтэ коллективүүд хүдөө нютагуудта улам үргэнөөр хүгжэжэ байна. Мүнөө тэдэнэй тоо 1550-да хүрөө.

Искусствын элитэ мэдээжэ ажал ябуулагшад, творческо холбоонууд, бүлгэмүүд, эмхи зургаанууд, соёл культурын ба искусствын һуралсалай заведенинүүд Бүхэроссин харалгада хабаадалсаһан, уран һайханай бүлгэмүүдые хүтэлбэрилһэн байна. Мэргэжэлтэдэй туһаламжа уран бэлигтэнэй мүрысөөнэй амжалтатайгаар үнгэрэлгэдэ ехэтэ нүлөөлнэ. Жэшээлхэдэ, «Литература, искусствын үдэрнүүд» Карелиин АССР-эй бүхы районуудта үнгэргэгдэжэ, имагтал уран һайханай бүлгэмүүдэй бэлигтэн бэшэ, харин мэргэжэлтэ артистнуудшье тэдээндэ хабаадалсаа. «Районуудай соёлой үдэрнүүд» Карелиин ниислэл хото Петрозаводскдо үнгэргэгдэһэн байха юм. Творческо иимэ харилсан туһалалсалга Петропавловск-Камчатскда, Буряадай ба Хальмагай АССР-нүүдтэ үргэнөөр дэлгэрэнхэй.

Колхоз, совхозуудай соёлой байшангуудта, клубуудта, бүхы районуудта боложо үнгэрһэн байна. Жэшээлхэдэ, 55 үндэһэ яһатанай түлөөлэгшэд ажаһуудаг, ажалладаг Башкири болоһон концертнүүд арадуудай ... барисаанай һайндэрнүүд боложо ... гэрөө. Владимирска областьдо ... бригадануудай харалганууд, Ярославльда арадай дуу, хатарай ансамбльнуудай конкурс, Курска ... ластьдо арадай творчествын һайн... харагшадые һонирхуулһан байна юм. Революционно ба мүнөөнэй патриотическа дуунуудые эрхимээр гүйсэдхэлгын конкурсдо Кабардино-Балкарай хүдөөгэй хоорнууд хабаадалсаа, арадай театрнуудай творческо харалга «Хабартаа театрнууд» гэһэн уряатайгаар Омскдо үнгэр...

Энэ жэлэй январь һарада харалга... соносхогдоо һэн. Тэрэ гэһэнһээ ... шо уран һайханай бүлгэмүүдэй ... нилээд ургаһан байна. Жэшээ... Красноярай хизаарта 700 шэнэ коллектив мүндэлөө, дуратай искусство... даа сүлөө сагаа зорюулһан хүнүүд... тоо 5 мянган хүнөөр олошоро...

Тус харалгын түгэсхэлэй концертнүүд 1972 оной декабрьда, 1973 оной январьда Россин Федерациин ... зонодо болохо юм. Илагшад лауреадуудай дипломуудаар шагнагдажа, Москвада болохо ехэ концерт... даар харалга дүүрэхэ байна.

Россин уран бэлигтэнэй мүр... сөөн үргэлжэлһөөр. Энэ харалга болбол СССР-эй байгуулагдаһаар ... жэлэй ойе угтажа байһан совет ... дай олон үндэһэ яһатанай соёл культурые саашадань баяжуулжа, хүгжөөлгэ мүн гэжэ В. М. Стриганов хэлээ.

ХИЛЫН Саанаһаа

РАДИО ТЕЛЕФОН ТЕЛЕГРАФ

ВАШИНГТОН

США-гай ХУДАЛДАА НАЙМААНАЙ МИНИСТРЭЙ ИНТЕРВЬЮ

ТАСС

США-гай худалдаа наймаанай министр П. Питерсон Ассошиэйтед Пресс агентствын корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө, американ-совет худалдаа наймаанай зорилгонууд, холын хараата түсэбүүд тухай тогтоһон байна.

Худалдаа наймаанай олон һалбаринуудаар Холбоото Штадууд Советскэ Союзтай хэлсээ баталжа шадаха гэжэ министр мэдүүлээ.

Холбоото Штадууд зарим зүйлэй түүхэй эдые Советскэ Союзһаа абаха хүсэлэнтэй гэжэ худалдаа наймаанай министр хэлэбэ. Тусхайлхада, Советскэ Союз байгаалиин газай баялигуудаар элбэг юм. Энэ хадаа маанадта шухала хэрэгтэй түүхэй эд болоно. Холбоото Штадуудта шухала ашаг ехэтэй химическэ зүйлнүүдые, машинын түхеэрэлгэнүүдые Советскэ Союз үйлэдбэрилнэ. Эдэ бүгэдэ манда шухала хэрэгтэй, тиимэһээ энэ талаар худалдаа наймаа хэхээр бэлэнбди гэжэ Питерсон тэмдэглээ.

ХАНОЙ

ИНДОХИТАДТАХИ БАЙЛДААНУУД

ТАСС

Июниин 9—10-да американ авиаци Хайфон хото шадарай, Хойто Вьетнамай зарим провинцинуудай һуурин тосхонуудые зэрлиг бүдүүлигээр бомбодоо гээд ДРВ-гэй МИД-эй июниин 11-дэ тунхаглаһан мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

Зүүн-Урда Азидахи шулуу нүүрһэнэй томо ехэ бассейн болохо Хонгайе бомбодоһон байна. «В-52» түхэлэй хүндэ бомбардировщигууд Куангбинь провинциие, Виньлинь зоные бомбодоо.

Зэрлиг бүдүүлигээр бомбодолгоёо, республикада эсэргүү сэрэтэй бусад ябуулгануудаа дары зогсоохыень ДРВ-гэй МИД США-да эрид шууд эрилтэ табина.

ВИА агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, июниин 11-дэ Вьетнамай Арадай армиин ПВО-гой частьнууд Хойто Вьетнамда добтолжо бомбодоһон американ 3 самоледые буудажа унагаагаа. Хэдэн летчигууд плендэ абтаа.

НЬЮ-ЙОРК. Урда Вьетнамай Арадай сүлөөлэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүд Сайгон шадар шэбээлһэн дахуул сэрэгүүдэй бэхилэлтэнүүдтэ добтолго хэһэн байна. Анлок хотоһоо урдуур болоһон шанга байлдаануудай үедэ патриодууд дайсанда шанга сохилто хээ.

Түбэй хада гүбээлиг газарта шанга байлдаанууд болоно гэжэ американ информационно агентствэнүүд мэдээсэнэ. Контумһаа хойгуур эшээлһэн дайнамай Арадай сүлөөлэлгын хүсэнүүд добтолго хэжэ, хархис этэгээдүүдые ехэ гээлтэ хоролтодо оруулһан байна.

Дананг хотоһоо урагшаа 40 километрэй газарта шэбээлһэн дахуул сэрэгүүдэй бэхилэлтэнүүдые Арадай сүлөөлэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй подразделенинүүд эзэлэн абаа.

Июниин 11-нэй һүни американ стратегическэ В-52» түхэлэй бомбардировщигууд Урда Вьетнамай сүлөөлэгдэһэн Хюэ, Контум, Анлок хотонуудта, эрье шадарай Биньдинь провинцида 13 дахин добтолоо.

ХАНОЙ. (ТАСС). Сүлөөлэлгэ гэдэг хэблэлэй агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, июниин 9-дэ Хюэ хотоһоо хойгуур урдан гарадаг Митянь мүрэнэй эрье шадар хороһон сайгон сэрэгүүдтэ шанга харюу сохилто хэхэдээ, Урда Вьетнамай патриодууд дахуул армиин 147-дохи бригадын хоёр ротые үгы хэһэн байна. Сүлөөлэгдэһэн Куангчи провинциин газар нютагуудые дахинаа эзэмдэхэ гэһэн хархис этэгээдүүдэй һэдэлгэ буруу һүрөө.

Июниин 1-һээ 7 болотор Биньдинь провинцида болоһон байлдаануудта Арадай сүлөөлэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй частьнууд дайсанай 630 солдадые хүлһөөнь буулгаһан, сэрэгэй ехэ техникэ һандааһан байха юм.

ХАНОЙ

СУАНТ ТХЮИГЭЙ ИНТЕРВЬЮ

ТАСС

Вьетнамай асуудалаар Париждахи зүблөөнүүдтэ ДРВ-гэй делегациие толгойлогшо Суан Тхюи Франс Пресс агентствын корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө, хэлсээнүүдые хэжэ, Вьетнамай асуудалые заһаруулха шухала гэжэ тэмдэглээ.

«Хүсэ баримталһан политикаар Вьетнамай асуудалые заһаруулжа болохогүй,—гэжэ тэрэ тэмдэглээ. — Имагтал эбэй ёһоор хэлсээнүүдые хэжэ, Хойто Вьетнамда—бээ даанхай, дулдыданги бэшэ байдалые хангажа, харин Урда Вьетнамда дулдыданги бэшэ байдал, эб найрамдал, нейтралитет, демократи олгожо болоно». Хэлсээнүүдые хэжэ, энэ асуудал гуримшуулан заһаруулхые хүсэнэбди гэжэ ДРВ-гэй делегациие толгойлогшо мэдүүлбэ. Хэрбээ дайе «Вьетнамай түхэлтэй болголгоёо» үргэлжэлүүлээд гэхэ гү, али американ шэнэ түхэлэй колониализм Вьетнамда сахин байлгахые Холбоото Штадуудай хүсөө һаань, илалта түйлалтаараа тэмсэхэбди.

Дэлхэйн бүхы арадуудтай, оронуудтай хани барисаатайгаар ажаһууһые Вьетнам хүсэнэ гээд ДРВ-гэй делегациие толгойлогшо тэмдэглээ. Бидэ Холбоото Штадуудые үзэн ядадаггүйбди гэжэ тэрэ хэлэбэ. Американ ээрхэг түримхэй политикада эсэргүүсэлтэ үзүүлнэбди. Хэрбээ манай бээ даанхай, дулдыданги бэшэ байдалые США-гай правительствын хүндэлдэг [бо-]лоо һаань, бидэнэй хоорондо ямаршье зүришэлдөөн гарахагүй.

ХАНОЙ

ДРВ-гэй ПРАВИТЕЛЬСТВЕННА СОВЕДЭЙ ЗАСЕДАНИ

ТАСС

Вьетнамай Демократическа Республикын правительственна Соведэй заседани һаяхан ... болобо. Тохёолдоһон эрхэ ба... далһаа уламжалан гараһан ... рилгонуудые совет зүбшөө... хэлсэһэн байна.

Холбоото Штадуудай ээрхэг түримхэй дайн байлдаае улам ургадхан һужэрөөжэ байхадань Урда Вьетнамай зэбсэгтэ хүсэнүүд, арад зон, мүн Хойто Вьетнамай зэбсэгтэ хүсэнүүд, улад зон хархис хүсэнүүдтэ шанга харюу сохилто хэхэдээ горитой амжалтануудые түйлаа гэжэ ДРВ-гэй правительственна совет тэмдэглээ.

Дайе «Вьетнамай түхэлтэй болгохо» гэһэн политикаа ... шалхын тула ээрхэг түримхэй шүүлэй хэһэн бүхы һэдэлгэнүүдые буруу һүргэжэ, вьетнам арадай тэмсэлээ улам шангадхан, илажа гараха гэһэн ... сэлэл эрмэлзэлгэтэй байһые совет баталаа.

Революционно баатаршалга гаргажа, бүхы бэрхэшээл ... бэгүүдые дабан, эхэ ороноо ... хин хамгаалхын тула эрэлхэг зоригтойгоор тэмсэжэ, сэрэгэй үе сагай эрхэ байдалда ажал ябуулгаяа дары түргөөр та... ралдуулан табихыень ДРВ-гэй правительственна совет Хойто Вьетнамай улад зониие, зэбсэгтэ хүсэнүүдые уряалаа гэжэ заседаниин коммюнике дотор заагдана.

Вьетнамай асуудалаар Париждахи зүблөөнүүдтэ ДРВ-гэй правительствын делегациие толгойлогшо министр Суан Тхюигэй хэһэн тоосоое ДРВ-гэй правительственна Совет заседани дээрээ шагнаад, ДРВ-гэй правительствын гадаадын политикые шууд сэхээр ябуулжа байһан делегациин ажал ябуулгые нэгэн һаналтайгаар дэмжэбэ.

Тобшо мэдээсэлнүүд

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). США-гай транспортын министерствын уряалаар эндэ аяншалһан СССР-эй зам харилсаанай министр Б. П. Бещев Москвагаа ошохоёо мордобо. США-гаар аяншалха үедөө совет министр Холбоото Штадуудай түмэр замай хүдэлмэриин дүй дүршэлтэй танилсаһан, тусхай тушаалтадтай уулзаһан байна.

БОНН. (ТАСС). СССР-эй байгуулагдаһан ушар, амжалтатайгаар хүгжэлгэ уласхоорондын шухала удха шанартай, түрүү үзэлтэй бүхы хүн түрэлтэнэй социальна хүгжэлтын замда шухала шата болоно гэжэ Германиин Коммунис партиин правлениин Президиумэй СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ой тухай мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

СССР ба ПНР-тэй ФРГ-гэй хэһэн договорнуудай хүсэндөө ороһоной һүүлээр Европодо эб найрамдал бэхижүүлхэ, аюулгүй байдал хангаха арга боломжонууд нээгдэнэ гэжэ ГКП ... дүүлгэ дотороо заана.

ВЕНЭ. (ТАСС). Австриин гадаадын хэрэгүүдэй министр Р. Кирхшлегерэй уряалаар ПНР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр С. Ольшовский албанай хэрэгээр дүрбэн үдэрэй аяншалгаар эндэ ерэбэ. Тэрэ Австриин гүрэнэй ажал ябуулагшадтай хөөрэлдөөнүүдые хэхэ.

ТОКИО. (ТАСС). Национальна аюулгүйн асуудалнуудаар США-гай президентын тусхай туһалагша К. Киссинджер Токиодо хөөрэлдөөнүүдые хэжэ дүүргээд, июниин 12-то Японһоо мордобо. Японой ниислэл хотодо дүрбэн үдэрэй туршада байха үедөө Г. Киссинджер премьер министр Э. Сатотой, правительствын бусад гэшүүдтэй, мүн ороной политическэ ажал ябуулагшадтай уулзажа хөөрэлдэһэн байна.

Редактор **Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ**

БАДАРАН НОСЫШ, ТҮҮДЭГ!

Репортаж

Зунай дуулим сагай хүрэжэ ерэхэдэ, хүдөө тала, ой тайга хүхэ торгон тэрлигээ хэдэржэ, хүнүүдые уряалан дуудажа байһандал үзэгдэдэг болобо. Республикымнай ниислэл хото Улаан-Үдын үхибүүдһээ эхилээд, үбгэд, хүгшэдгүй ой тайга гаража амархаар тэгүүлдэг. Иимэ таатай зохидоор амарха газарнуудай нэгэн Дээдэ-Онгостой болоно. Үнгэрэгшэ амаралтын үдэр тэндэ ошохо автобусто һуухань хэсүүхэн байба. «Березка» гэжэ буудал хүрэтэр ошохо хүнүүд энэ үдэр илангаяа олон. Юуб гэхэдэ, ЛВРЗ-гэй хүдэлмэришэд, алба хаагшадай үхибүүдэй амардаг «Березка» гэжэ лагериин сезоной нээгдэһэнэй баяр ёһолол болохо байгаа бшуу. Тиимэһээ заводой хүдэлмэришэд үхибүүдэйнгээ һайндэртэ яаранад.

«Березка» лагерьта хүрэжэ ерэхэдэ үхибүүдэй энеэлдэхэ, бэе бэеэ ооголхо шэнгэхэн абяан холоһоо дуулдана. Лагериин хашаагай үүдэндэ улаан галстук зүүһэн эдир харуулшад айлшадые угтан абана.

Үдэшын 6 час. Лагериин үргэн талмай һайндэрэйхеэр шэмэглэгдэнхэй. Гоёлойнгоо хубсаһа үмдэһэн эдиршүүл отряд отрядаараа жагсаалда зогсоно. Горнын хүгжэм зэдэлжэ, баярта һайндэрэй эхилһые соносхобо. ЛВРЗ-гэй эрхим комсомолшууд Г. Митюхина, Г. Шлыков, В. Медведев, Н. Огиенко гэгшэд улаан туг намилзуулһаар гаража ерээд, тэрэнээ «Березка» лагериин түлөөлэгшэдэ барюулна. Заводой завкомой түрүүлэгшын орлогшо П. Г. Карнаухов, лагериин начальник Н. Н. Василенко, энэ лагерьта зундаа амардаг байһан, мүнөө летчик В. Попов болон бусад хүнүүд үгэ хэлэжэ, зунай элдин сагые таатай зохидоор үнгэргэхыень, аяншалгада ябажа, түрэл городойнгоо ойро тойрониие шэнжэлжэ, һайнаар мэдэдэг болохыень үхибүүдтэ үнэн сэдьхэлһээ хүсэбэ.

Н. Н. Василенко лагерьта үхибүүдые хүмүүжүүлхэ талаар ямар хүдэлмэри хэгдэхэб гэжэ сугларагшадта хөөрэжэ үгөө.

ЛВРЗ-гэй хүдэлмэришэдэй 720 үхибүүд энэ жэлдэ «Берёзка» лагерьта амарха байна. «Забайкали — түрэл хизаарни» гэһэн темээр аяншалга үнгэргэгдэхэ. Үхибүүд ой гаража, ан амитадаарнь һонирхохо, элдэб ургамалнуудые суглуулха, аян замай тэмдэглэл хэхэ юм. Энэ лагерьта уран зохёолой кружок жэл бүри хүдэлдэг. Буряад орон тухайгаа уран шүлэг, рассказуудые бэшэхэ дуратайшуул үхибүүдэй дунда олон. «Түрэл Буряадни» гэһэн темээр эрхим шүлэг, зохёолой түлөө конкурс үнгэргэгдэхөөр хараалагдана. Зохёолшо эдиршүүл энэ конкурсдо хабаадалсаха юм. «Хэншье мартагдаагүй, юуншье мартагдаагүй» гэһэн темээр үдэшэ үнгэргэгдэхэ байна. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай ветеранууд баатар сэрэгшэдэй дайшалхы зам, шэн габьяа тухай үхибүүдтэ хөөрэжэ үгэхэ юм.

Жагсаалай һүүлээр эдиршүүл концерт-наада түрэлхидтөө харуулжа, һайшаал магтаалдань хүртөө, «Россидаа дурлагты» гэһэн дууе нэгэдэхи отрядай Фукалова Марина гүйсэдхэжэ, нэрьемэ альга ташалгаар угтагдаа. «Зундаа» гэһэн шүлэг Муликова Лена (дүрбэдэхи отряд) уран хурсаар уншаа. Гурбадахи отрядай бүлэг басагад «Носыш, носыш, пионерэй түүдэг» гэжэ дууе немец хэлэн дээрэ дуулажа, сугларагшадые ехэтэ һонирхуулба.

Баярта һайндэрэйнгөө түгэсхэлдэ «Берёзка» лагериин үхибүүд ойн соорхойдо гаража, түүдэг бадаруулһан байна. Үргэн талмайн дунда хуурай мүшэр суглуулжа обоолоод, отряд бүхэнэй түлөөлэгшэ түүдэгээ носооно. Тиихэлээрнь багашуул барандаа:

«Бадаран носыш, түүдэгнай,
Бадаран байгыш мүнхэдөө»...

гэлдэн нэгэ зэргэ хашхаралдана. Үхибүүд түүдэгээ тойрон, хатар наадаһан, мүн элдэб һонин номууд тухай хөөрэлдэһэн, үльгэр онтохо шагнаһан байха юм.

Пионерэй түүдэгэй дэргэдэхи найр наадан удаан саг соо үргэлжэлөө. «Бадаран носыш, түүдэгнай» гэжэ үхибүүдэй хашхаралдаха абяан Дээдэ-Онгостойн уудамаар үдэшэ орой болотор зэдэлээ.

Б-Н. НАМДЫКОВ.

Дулаан үдэрнүүд эхилээ

Июнь һарын үнгэрһэн түрүүшын арбаад хоногой туршада республикэ доторнай урин дулаан, хура бороотой үдэрнүүд үзэгдэбэ. Июниин эхеэр хүйтэрэд гэхэдэнь хаа хаанагүй 0—3 градус хүрэтэр хүйтэн болоо һэн. Илангаяа республикын баруун-урда аймагуудта 1—5 градус хүрэтэр хүйтэрөөд абаба. Энээнэй удаа дулааржа, үнинэй хүлеэгдэһэн зулгы зохид нажарнай эхилбэ. Энэ үе соо зарим нютагуудта үдэртөө 28—32 градус дулаан болоһон байна. Тиигэхэдэ Байгал шадарай, мүн хойто аймагуудта — 18—22 градус дулаан болоһон.

Бүхы республика дотор дунда зэргээр 13—16 градус дулаан болоо гэхэ гү,али үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ 1—3 градус үлүүгээр дулаан болоо бшуу.

Мүн энэ үе соо республикын зарим аймагуудта хура бороон ороо. Түнхэнэй, Яруунын, Загарайн аймагуудта 20—30, Улаан-Үдын, Кабанскын, Хориин, Прибайкалиин, Захааминай аймагуудта 10—19 миллиметр хүрэтэр шииг нойтон ороһон байна. Бусад аймагуудта 10 миллиметрэй хура бороо орожо, бага зэргэ таряалан, сабшалан ундалуулба.

Хура бороогой багаар ороһон Хяагтын, Улаан-Үдын, Сэлэнгын, Хурамхаанай аймагуудай таряалан, сабшалангай шииг нойтон багадажа захалаа. Үнгэрһэн үедэ республикын ажахынуудай таряалан хаана яанагүй жэгдэрэн гаража, ногоорон харагдажа эхилбэ. Мүн сабшалангай гараса яһала һайн. Мүнөө ногоон сэсэглэхэ тээшээ болонхой, үндэр, бүшэмэгөөр ургажа байнхай. Жэшээнь, Хэжэнгэ, Хори, Ярууна, Баргажан нютагуудтахи ногоонойнь үндэр 12—15 сантиметр болоно. Республикын бусад аймагуудта ногооной гараса дунда зэргэ болонхой.

Л. ГОНЧАРОВА,
инженер, агрометеоролог.

ПЕРУ. Президент Веласко Альварадо гэгшын правительствые толгойлдог болоходо хорин жэлэй социально-экономическа хубилалтануудай программа соносхогдоо һэн.

Медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй дуталдахада, медицинскэ сестрануудые бэлдэхэ хэдэн училищинууд һаяхан эндэ нээгдэбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Даниэля де Каррион больницын дэргэдэхи училищи.

МТИ—ТАСС-ай фото.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. КПСС-эй Центральна Комитедтэ. «Марысөөнэй түүхэ бэшэг» гэһэн ниитэ гаршаг доро материалнууд толилогдобо. «Мүнөө уһалуури хэлгэ — гол шухала» — В. Самбуевай корреспонденци. БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указууд.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Маоистнуудай гадаадын политикын дээрэлхы шовинис хараа шэглэл» — Н. Мараевай статья. А. Коротаевагай корреспонденци. Түрэл орон доторнай. Нютагай Соведүүдтэ.

Гурбадахи хуудаһанда. Н. Мараевай статьягай түгэсхэл. «Мастерай үүргэ ехэ» — Н. Синицынагай корреспонденци. Хилын саанаһаа.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: Спортын тусхай хуудаһан. Соносхолнууд.

СЭ ЭНХИР КРАН

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА:

18.00 — «Шолоховтой 30 минутын туршада» гэһэн киноочерк. 18.30 — үхибүүдтэ зорюулагдаһан мультфильмнүүд. 20.00—телепанорама. 20.20 — концерт. 20.50 — «Хүдөө ажахын университет» гэһэн дамжуулга. 21.30 — «Луна-20» гэһэн киноочерк. 21.40 — «Париж — Варшава без визы» гэһэн уран һайханай фильм. 23.00 — республика доторхи һонин. 23.15 — «Полвека в кино» гэһэн киноочерк. 23.35 — заахан концерт.

«ОРБИТА» ХАРУУЛНА:

24.00 —Л. В. Собиновой түрэһэнһөөнь хойшо 100 жэлэй ойдо зорюулагдаһан дамжуулга СССР Союзай гүрэнэй академическэ Ехэ театр сооһоо хэгдэхэ. 01.15 — «Время» гэһэн һүүлэй һониной программа. 03.00 — футболоор Европын түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн наадан дамжуулагдаха. Эндэ СССР-эй, Венгриин суглуулагдамал командануудай наадан.

Манай адрес, телефон...

г. УЛАН УДЭ, ул. Ле... 35. Телефоны: редактора 54-54, приемная — 54 93, ... редактора — 68-08, зам. ред... тора — 62-62, ответ. секрет... — 50-52, зам. ответ. секрет... — 36-76, отделы: партий... жизни — 60-91, сельского ... зяйства — 64-36, 63-86, про... ганды и агитации — 56-23, ... мышленности и строительс... — 61-35, советского строит... ства и быта — 69-58, культу... и школ — 60-21, писем и ... селькоров — 67-81, информа... — 34-05, общественная при... ная — 56 62, машинное бюро ... 57-63, фотолаборатория 33-61.

Н-03589. Заказ №12..